

**T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

**İLAHİYAT VE İDKAB PROGRAMLARINDAN MEZUN
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ YETERLİKLERİNE
DAİR BİR ARAŞTIRMA
(GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rıdvan AKDEMİR

KİLİS
EYLÜL 2019

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI

**İLAHİYAT VE İDKAB PROGRAMLARINDAN MEZUN
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ YETERLİKLERİNE
DAİR BİR ARAŞTIRMA
(GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rıdvan AKDEMİR
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYSA

KİLİS
EYLÜL 2019

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI

İlahiyat Ve İdkab Programlarından Mezun İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak
Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerine Dair Bir Araştırma
(Gaziantep İli Örneği)

Rıdvan AKDEMİR

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek
Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYSA (Danışman)

Doç. Dr. Veli BATDI (Jüri Başkan)

Dr. Öğr. Üyesi Hasan MAÇİN (Üye)

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı
SBE Müdürü
Doç. Dr. Serhat KUZUCU

T.C.
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu ve bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim. (10/09/2019)

Rıdvan AKDEMİR

ÖZET

İLAHİYAT VE İDKAB PROGRAMLARINDAN MEZUN İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ YETERLİKLERİNE DAİR BİR ARAŞTIRMA (GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ)

AKDEMİR, Rıdvan

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Ana bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYSA
Eylül 2019, 114 Sayfa

Din eğitimi verecek olan kişilerin bilgi ve birikimleri konusunda yeterlikleri hep tartışma konusu olmuştur. Ülkemizde bireyleri dinî bakımdan eğitmekle görevli olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin de mesleki yeterlikleri bu tartışmalar içerisinde yer almaktadır.

Yapılan bu araştırmada, İlahiyat Programından ve İDKAB Öğretmenliği Bölümünden mezun olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki anlamda yeterliklerinin ne düzeyde olduğu bu yeterliklerinin hangi değişkenlere göre farklılık oluşturduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İlahiyat ve İDKAB Programları hakkında bilgi verilmiş, ikinci bölümde araştırmada kullanılan yöntem hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümde ise Gaziantep ilinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki yeterliklerini ölçmek amacıyla yapılan alan araştırmasında elde edilen bulgular analiz edilmiştir.

Yapılan alan araştırması Gaziantep ili içerisinde görev yapan 117 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenini kapsamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yeterliklerinin; cinsiyet, görev süresi, mezun olunan bölüm, mezun olunan lise türü, hizmet içi eğitime katılma durumu, alanla ilgili akademik dergi ve kitaplar ile bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkenliklerine göre değişip değişmediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din, Eğitim, Yeterlik, Program, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İlahiyat

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF GRADUATED PRIMARY AND RELIGIOUS CULTURE AND MORAL EDUCATION TEACHERS FROM THE THEOLOGY AND İDKAB PROGRAMS (EXAMPLE OF GAZİANTEP PROVINCE)

AKDEMİR, Rıdvan

Master's Thesis: Department of Religious Culture and Ethics Education

Supervisor: Asist. Prof. Hüseyin BAYSA

September 2019, 114 Pages

In today's world where education has become increasingly important, the competencies of the teachers in charge of educating individuals have always been the subject of discussion. The professional competence of teachers of Religious Culture and Ethics course, which is responsible for educating individuals in religious terms in our country, has been included in these discussions.

In this study, it was tried to determine the level of professional competence of Religious Culture and Moral Knowledge teachers who graduated from Divinity program and İDKAB Teaching Department and whether these competencies create differences according to which variables.

The research consists of three parts. In the first part, theology and İDKAB programs are given, in the second part, knowledge about the methods in the research are given and in the third part, the findings of the field research conducted in order to measure the professional competence of religious culture and ethics teachers in Gaziantep are analyzed.

The field research done consists of 117 religious culture and ethics teachers working in Gaziantep. The competences of the teachers participating in the research; gender, term of duty, graduation department, type of high school graduation, attendance to in-service training, follow-up of academic journals and books related to the field, and follow-up of scientific researches were investigated.

Key words: Religion, Education, Proficiency, Program, Religious Culture and Ethics in Primary Education, Theology

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ÖNSÖZ.....	ix
KISALTMALAR.....	x

GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, ÖNEMİ VE AMACI.....	1
2. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI VE SINIRLILIKLARI.....	3
3. KONUyla İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM

İLAHİYAT VE İDKAB PROGRAMLARI İLE DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1.1. İLAHİYAT PROGRAMI.....	6
1.1.1. İlahiyat Programının Tarihsel Süreci.....	6
1.1.1.1. Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi.....	7
1.1.1.1.1. Cumhuriyet Döneminde Din Eğitmeni Yetiştiren Kurumlar.....	9
1.1.1.1.1.1. Darülfünun İlahiyat Fakültesi.....	9
1.1.1.1.1.2. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.....	9
1.1.1.1.1.3. Yüksek İslam Enstitüleri.....	10
1.1.1.1.1.4. İslamî İlimler Fakültesi.....	11
1.1.1.2. 1980 Yılından Sonra Yüksek Din Eğitimi.....	12
1.1.2. İlahiyat Programları Müfredatları.....	12
1.1.2.1. Darülfünun İlahiyat Fakültesi Programı.....	12
1.1.2.2. Ankara İlahiyat Fakültesi Programı.....	13
1.1.2.3. Yüksek İslam Enstitüleri Programı.....	19
1.1.2.4. İslamî İlimler Fakültesi Programı.....	25
1.1.2.5. 1980'den sonra İlahiyat Fakültesi Programı	32
1.2. İDKAB ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ.....	43
1.2.1. İDKAB Öğretmenliği Bölümünün Tarihsel Süreci.....	43
1.2.2. İDKAB Öğretmenliği Bölümünün Programı.....	44

1.3. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ VE İDKAB ÖĞRETMENLERİ

YETERLİKLERİ.....	47
1.3.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi	47
1.3.2. DKAB Öğretmenleri Yeterlikleri.....	49

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM VE ÖLÇEK

2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	54
2.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	54
2.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	55
2.3.1. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	58
2.3.1.1. Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme.....	58
2.3.1.2. Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama.....	59
2.3.1.3. Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki.....	60
2.3.1.4. Eğitim- Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Ulaşılabilme.....	63
2.3.1.5. Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Kılma.....	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1.KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	67
3.2. ÖĞRETMENLERİN YETERLİK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	73
3.2.1. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizleri.....	73
3.2.2. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Görev Süresi Değişkenine Göre Analizleri.....	76
3.2.3. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Analizleri.....	77
3.2.4. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Hizmet İçi Eğitimine Katılım Değişkenine Göre Analizleri.....	80
3.2.5. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Alanla İlgili Akademik Dergi ve Kitapları Takip Etme Değişkenine Göre Analizleri.....	82
3.2.6. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Alanla İlgili Bilimsel Araştırmaları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Analizleri.....	84
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	88
KAYNAKLAR.....	100
EK.....	106
ÖZGEÇMİŞ.....	114

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin Uygulanan İlk Programı.....	13
Tablo 1.2	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin 1953-1954 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanan Programı.....	13
Tablo 1.3	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin 1968 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan Programı.....	15
Tablo 1.4	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde 1972-73 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmaya başlanan Ders Programı.....	16
Tablo 1.5	Yüksek İslam Enstitünün 1959 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan İlk Programı.....	19
Tablo 1.6	Yüksek İslam Enstitüsünün 1972 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan Programı.....	21
Tablo 1.7	Yüksek İslam Enstitüsünün 1978 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan Programı.....	23
Tablo 1.8	İslamî İlimler Fakültesinin Uygulamaya Konulan İlk Programı.....	25
Tablo 1.9	İslamî İlimler Fakültesinin 1975-76 Eğitim Öğretim Yılında İtibaren Uygulamaya Konulan Programı.....	27
Tablo 1.10	İslamî İlimler Fakültesinin 1977-78 Eğitim Öğretim yılından İtibaren Uygulanan Programı.....	29
Tablo 1.11	1983-84 Eğitim-Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmaya Başlanan İlahiyat Programı.....	31
Tablo 1.12	1991-92 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren İlahiyat Fakültelerinde Uygulamaya Konulan Program.....	35
Tablo 1.13	1998-99 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren İlahiyat Fakültelerinde Uygulanan Ders Programı.....	38
Tablo 1.14	Günümüzde Uygulanmaya Devam Edilen Son İlahiyat Programı.....	40
Tablo 1.15	1998-1999 Eğitim- Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmaya Başlanan DKAB Programı	43

Tablo 1.16	2006-2010 Yılları Arasında Uygulanan DKAB Programı.....	44
Tablo 1.17	2010 Sonrası Uygulanmaya Başlanan İDKAB Programı.....	44
Tablo 2.1	Eğitim- Öğretim Sürecini Yönetebilme Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	56
Tablo 2.2	Öğrenme- Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	57
Tablo 2.3	Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	59
Tablo 2.4	Eğitim- Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilmekteki Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	61
Tablo 2.5	Eğitim- Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları.....	62
Tablo 2.6	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz Yeterlik Ölçeğinin İç Tutarlılık Yöntemiyle Hesaplanan Güvenirlik Katsayıları	63
Tablo 3.1	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistiksel Veriler.....	65
Tablo 3.2	Ölçekte Kullanılan Maddelerin Betimleyici İstatistikleri.....	66
Tablo 3.3	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması.....	71
Tablo 3.4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Görev Süresine Göre Farklılaşması.....	73
Tablo 3.5	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Farklılaşması.....	75
Tablo 3.6	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Hizmet içi Eğitime Katılım Değişkenine Göre Farklılaşması.....	78
Tablo 3.7	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Alanla İlgili Akademik Dergi veya Kitapları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Farklılaşması.....	80
Tablo 3.8	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Alanla İlgili Bilimsel Araştırmaları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Farklılaşması.....	82

ÖNSÖZ

Sosyal hayatın değişimi, din eğitiminde farklı yöntemlerin uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Nitekim din eğitimi veren kurumlar tarih boyunca sürekli değişimler yaşamışlardır. Her devirde farklı din eğitimi uygulamalarının denenmesi, bu görevi yerine getiren kurumların kendilerini güncelleme ihtiyacını hissettiklerini göstermektedir. Ülkemizdeki din eğitmeni yetiştirmekle görevli yükseköğretim kurumları da zaman zaman program ve müfredat güncellemesine gitmiştir. Bununla din eğitiminde kalitenin ve başarının sağlanması hedeflenmiştir. Günümüzde İlahiyat Programı ile Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programından mezun Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki anlamda ne kadar yeterli oldukları çeşitli platformlarda tartışılmaktadır. Dini insanlara doğru şekilde aktarmanın çok önemli olduğu bu dönemde din eğitiminden sorumlu olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin dini bireylere doğru aktarma görevini hangi düzeyde icra ettiklerini tespit etmek ve bununla ilgili çalışmalar yürüterek bu anlamda eksiklikleri gidermek önemli bir görev haline gelmiştir. Dinin bireylere doğru kişilerle ve doğru şekilde aktarılması dinin anlaşılması ve yaşanılması noktasında önem arz etmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenin, öğrencilerin dinî ihtiyaçlarını ve kafalarındaki soru işaretlerini giderebilecek donanıma ve yeterliğe sahip olması, öğrencilerin güvenilirliği tartışmalı olan kaynak ve kişilere yönelmesini engelleyecektir. Bu durum dine giren hurafelerin ve yanlış uygulamaların önüne de geçecektir.

Yapılan bu araştırmada İlahiyat ve İDKAB/DKAB Programlarından mezun Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki yeterlik düzeylerinin ne seviyede olduğu ve hangi değişkenliklere göre farklılık gösterdiği tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Araştırma konusunun ortaya çıkmasında ve uygulanmasında emeği olan ve bu süreçte desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYSA'ya, fikir ve yönlendirmeleriyle bana destek olan değerli hocalarım Doç. Dr. Veli BATDI'ya ve Dr. Öğr. Üyesi Hasan MAÇİN'e ve çalışmam sürecince her zaman desteğini hissettiğim değerli eşim Perihan AKDEMİR'e şükranlarımı sunuyorum.

Rıdvan AKDEMİR
Eylül 2019

KISALTMALAR

a.g.d.t.	:	Adı geçen doktora tezi
a.g.y.t.	:	Adı geçen yüksek lisans tezi
a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
Bkz.	:	Bakınız
DKAB	:	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
MEB	:	Milli Eēitim Bakanlıēı
İDKAB	:	İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
İHL	:	İmam Hatip Lisesi
ÖSYS	:	Öērenci Seçme Yerleētirme Sınavı
s.	:	Sayfa
YİE	:	Yüksek İslam Enstitüsü
YÖK	:	Yüksek Öğretim Kurumu
S	:	Sayı
C	:	Cilt

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, ÖNEMİ VE AMACI

Eğitim kurumları bireylerin yetişmesinde önemli faktörlerden biridir.¹ Eğitim kurumlarında verilen eğitimin kalitesi toplumdaki bireylerin iyi yetişmesine olanak sağlar. Eğitim kurumlarındaki eğitimin kaliteli olabilmesi, öğretmenlerin yetiştirme tarzları ve verdikleri eğitimin kalitesine bağlıdır.² Öğretmenler toplumdaki bireyleri yetiştirerek o toplumun geleceğini inşa eden kişilerdir. Toplumun geleceği öğretmenlerin yeterlikleri, bilgi ve birikimi ile yetiştirme tarzına göre şekillenir. Bu doğrultuda öğretmenlerin çağın gereklilerine göre mesleki açıdan kendilerini sürekli geliştirmeleri ve yenilemeleri eğitimde kaliteyi artıracaktır.

Öğretmenlerin kendi alanlarında yeterli olmaları bireyleri doğru ve faydalı bilgilere yönlendirerek, onların daha bilinçli ve kendinden emin bireyler olmalarını sağlayacaktır. Yapılan bu araştırmada Gaziantep ilinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliği araştırılarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenin taşıması gereken vasıflar tespit edilmeye ve günümüzde İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu ile İlahiyat Programından mezun olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerin mesleki anlamda yeterliklerinin ne düzeyde olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca geçmişten günümüze din eğitimi yetiştiren kurumların tarihsel süreçte hangi değişikliklere uğradığı ve bu değişikliklerin olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Türk eğitim sisteminde din eğitimi şekli sürekli tartışma konusu olmuş ve sürekli değişimlere maruz kalmıştır. Günümüzde dahi eğitim kurumlarında okutulan din derslerinin mahiyeti ve verilme şekli tartışılmaya devam edilmektedir. Bununla

¹ Ahmet Üstün, Eğitim Üzerine, *Eğitimin Ekonomik Temelleri*, Ed. Erdal Toprakçı, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2002, s.246.

² Hıfzı Doğan, *Öğrenci, Öğretmen ve Program Yönünden Türk Ortaöğretim Sisteminin Değerlendirilmesi*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1972, s.57.

birlikte yükseköğretimde din eğitimini verecek öğretmenleri yetiştiren programlarda da sürekli değişimler ve gelişmeler yaşanmaktadır. Özellikle son yıllarda Yüksek Öğretim Kurulu'nun bu doğrultuda radikal kararlar aldığı görülmektedir. 1998-1999 eğitim öğretim yılında İlahiyat Fakülteleri bünyesinde açılan ve eğitim veren Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünü 2006 yılında almış olduğu kararla Eğitim Fakülteleri bünyesine almıştır. Ayrıca Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünün adı 27.07.2010 tarihinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Bölümü olarak değiştirilmiştir. 2012 yılında ise yapılan düzenlemeyle Din Kültürü ve Ahlak bilgisi Öğretmenliği Bölümü tekrar İlahiyat Fakülteleri bünyesine alınmıştır.³ 2014 yılında ise bu bölüm tamamen kapatılarak ÖSYM tercih kılavuzundan çıkarılmıştır.⁴ Yaşanan bu değişimler beraberinde bazı tartışmaları da getirmiştir.

Yapılan bu araştırmanın amacı; Gaziantep ilinde görev yapan İDKAB Öğretmenliği Bölümünden ve İlahiyat Programından mezun Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin alanlarında ne kadar yeterli olduğunu tespit edilmesidir. Bu bağlamda araştırmanın alt boyutları da şunlardır:

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin;

1. Eğitim-öğretim sürecini yönetebilme yeterliklerine sahip olma düzeylerini;
 2. Öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterliklerine sahip olma düzeylerini;
 3. Öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişkide yeterlik boyutu konusundaki yeterliklere sahip olma düzeylerini;
 4. Eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterliklerine sahip olma düzeylerini;
 5. Eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik boyutu konusundaki yeterliliklere sahip olma düzeylerini ve düzeylerin;
- Cinsiyet,
 - Görev süresi,

³ http://www.divinity.ankara.edu.tr/?page_id=298. (22.10.2016).

⁴ Yakup, Keskin. (2015). Yeterlik açısından İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Bölümlerinin Değerlendirilmesi, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Samsun, 5(3):304.

- Mezun olunan bölüm (İDKAB- İlahiyat),
- Yüksek lisans ve doktora yapma durumu,
- Mezun olunan lise türü,
- Hizmet içi eğitim kurslarına katılma durumu,
- Alanıyla ilgili kitap ve dergi okuma durumu,
- Alanıyla ilgili yapılan araştırmaları araştırma ve takip etme değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI VE SINIRLILIKLARI

1. Araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğru kabul edilmiştir.
2. Yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilerin güvenilir ve geçerli olduğu kabul edilmiştir.
3. Araştırma için seçilen örneklemin, belirlenen sınırlar içinde evrenin tamamını temsil edildiği kabul edilmiştir.
4. Araştırma 2000-2015 yılları arasında atanmış ve 2017-2018 eğitim öğretim yılında Gaziantep ilinde görev yapmış öğretmenleri kapsamaktadır.
5. Araştırma, ulaşılan kaynaklarla sınırlıdır.

3. KONUYLA İGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Öğretmenlerin yeterliklerini saptamak için yapılan bazı araştırmalar şunlardır:

Beyza Bilgin (1980) tarafından, yapılan “Türkiye’de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri” adlı araştırmada, liselerde okutulan din derslerinin durumu incelenmiştir. Araştırma için Türkiye genelinde 873 liseden 968 Din Kültür ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenine anket uygulanmıştır.

Suat Cebeci (1994) Ankara’da 509 öğretmen ve 1340 öğrenciye anket uygulayarak İmam-Hatip liseleri meslek dersleri öğretmenlerinin yeterliklerini incelemiştir. İmam Hatip Lisesi meslek dersi öğretmenlerinin derse hazırlanma, sınıf

içi ve sınıf dışı etkinlikleri, pedagojik formasyon bilgileri ve özel alan bilgileriyle ilgili bulgular değerlendirilmiştir.

M. Şevki Aydın (1992), tarafından “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyon Yeterlikleri” adlı doktora çalışması yapılmıştır.

Suat Cebeci (1994) İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlikleri, adlı doktora çalışması yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada, İHL meslek dersleri öğretmenlerinin yeterlikleri ve bu yeterliklere sahip olma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Recai Doğan ve Nurullah Altaş (2002) tarafından, 2001 yılında Erzurum ve Yalova'da 145 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni ile ölçme aracı uygulanarak “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlik Ölçeği Üzerine Bir Ön Araştırma” adlı çalışma yapılmıştır.

Mücahit Arpacı (2004) tarafından, 2003-2004 eğitim-öğretim yılında İzmir il ve ilçe merkezinde 251 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenine ölçme aracı uygulanarak “İlköğretim Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlikleri” adlı yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

İşıl Yazıcı (2004) tarafından, 2004 yılında İstanbul'da görev yapan 635 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenine ölçme aracı uygulanarak “İlköğretim Din Kültürü Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlikleri” adlı yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

Safnaz Asri (2005) tarafından, 2003-2004 eğitim-öğretim yılında Antalya, Burdur ve Isparta il merkezlerinde görev yapan 229 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenine ölçme aracı uygulanarak “Din Kültürü Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri (Göller Bölgesi Örneği)” adlı yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

Davut Işıkdoğan (2006) tarafından, 2002-2004 yılları arasında göreve başlamış Din Kültürü Ahlak Bilgisi öğretmenlerinden oluşan 350 kişilik Din Kültürü Ahlak Bilgisi öğretmenlerine ölçme aracı uygulanarak “İlköğretim Din Kültürü Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü Mezunu Öğretmenlerin Yeterlilikleri” adlı doktora çalışması yapılmıştır.

Eyyüp Şimşek (2006) tarafından, 2006 eğitim yılında Erzurum ilindeki ilköğretim okullarında Din Kültürü Ahlak Bilgisi derslerine giren 4. sınıf

öğretmenine ve 130 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenine ölçme aracı uygulanarak “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlikleri (Erzurum Örneği)” adlı doktora çalışması yapılmıştır.

Ahmet Koç (2010) tarafından, 2008-2009 eğitim- öğretim yılında Türkiye'nin farklı bölgelerindeki 10 ilde görev yapan 326 ilköğretim ve ortaöğretim Din Kültürü Ahlak Bilgisi öğretmenine anket uygulanarak “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri” adlı bir araştırma yapılmıştır.

Emine Zehra Turan (2013) tarafından yapılan “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Kalite Standartlarının Belirlenmesi” adlı doktora tezinde 2012 yılında Türkiye'nin farklı illerde görev yapan ilahiyat Fakültesi öğretim elemanlarına, DKAB öğretmenlerine ve DKAB öğretmen adaylarına Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmen yetiştirme programlarında kalite standartları ölçeği uygulanmıştır.

Mustafa Önder (2002) tarafından yapılan “Eğitim Fakültelerindeki İlköğretime Yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin Yeterlik Durumu” adlı doktora çalışmasında, Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Programındaki ilköğretime yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminin, öğretmen adaylarını ilköğretim 4. ve 5. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersini yürütmeye hazırlamadaki yeterlik durumu araştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İLAHİYAT PROGRAMI VE İDKAB ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ

İLE DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1.1. İLAHİYAT PROGRAMI

Bireylere din eğitimi vermekle sorumlu kişilerin yetiştiği kurumlar, tarih boyunca sürekli değişimler ve yenilikler yaşamışlardır. Bu bölümde bu kurumların tarihsel süre içerisinde yaşadıkları değişimlere değinilmiştir.

1.1.1. İlahiyat Programının Tarihsel Süreci

Osmanlı'da Fatih Sultan Mehmet dönemine kadar öğretmen yetiştirmek için özel bir kurum bulunmamaktaydı.⁵ Fatih, medreselerde sıbyan mekteplerinde öğretmen olacaklar için Adâb-ı Muhasebe ve Usûl-i Tedris (tartışma kuralları ve öğretim yöntemi) dersinin okutulmasını kararlaştırmıştır. Bu karar öğretmen yetiştirme alanında yapılan ilk düzenleme olması bakımından önem arz etmektedir. Fatih döneminde görülen bu yenileşme hareketi daha sonraki dönemlerde devam ettirilmemiş, bundan sonraki dönemlerde medreselerde biraz okumuş ve biraz okuma yazma öğrenmiş kişiler sıbyan mekteplerinde öğretmenlik yapmışlardır. Bunlar genellikle mektebin yakınında bulunan caminin imamları olmuşlardır.⁶ Osmanlı'da bu uygulama 1839 yılında ilan edilen Tanzimat dönemine kadar devam etmiştir.

Tanzimat döneminde eğitim ve öğretim alanında ciddi yenilikler ve düzenlemeler yapılmıştır. Din eğitimi açısından da dikkat çekici bir dönem olmuştur. Bu dönemde medreselerin karşısında açılan mekteplerde din eğitimi ve öğretimi bir

⁵ Mustafa Önder, *Eğitim Fakültelerindeki İlköğretime Yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeninin Yeterlilik Durumu*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 2002, s.59.

⁶ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara, 2011, s.92-93.

branş olarak yer almıştır. Böylece günümüzdeki din dersi öğretmenliğine benzer bir uygulama başlamıştır.⁷

1900 yılında Darülfünûn'da Ulum-ı Diniyye şubesi açılmıştır.⁸ Bu kurum medreseler dışında açılan ilk yüksek dereceli din eğitimi veren kurum olması ve ileride açılacak olan İlahiyat Fakültelerinin temelini oluşturması açısından önem arz etmektedir.⁹

1.1.1.1. Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında öğretmen yetiştirme konusunda önemli adımlar atılmış ve öğretmen yetiştirme noktasında somut ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak din dersi öğretmeni yetiştirme noktasında gereken adımlar atılmadığı görülmektedir.¹⁰ Bu yüzden o dönemde genel öğretim kurumlarındaki din dersleri ile İmam-Hatip Lisesi meslek dersleri öğretmeni ihtiyacını karşılamak için medrese mezunlarına müracaat edilmiştir.

3 Mart 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanun'u Türk eğitim tarihinde en önemli dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Tevhid-i Tedrisat Kanun'una göre; Darülfünun'da, toplumun ihtiyacını karşılamak ve yüksek öğrenim mezunu din adamı yetiştirmek için bir İlahiyat Fakültesi açılmasına karar verilmiştir. Ayrıca İlahiyat Fakültesinin yanı sıra İmam- Hatip okullarının açılmasına da karar verilmiştir.¹¹ Ancak açılan bu okullar da uzun ömürlü olmamış ve 1930 yılında kapatılmışlardır.¹² Kapatılan İmam-Hatip okulları 1951 yılından itibaren yeniden açılmaya başlanmış ve derslere giren öğretmenlerin çoğu ilkokul mezunu olan cami görevlileri ve vaizlerden oluşmuştur.¹³

⁷ Işıl Yazıcı, *İDKAB Öğretmenlerinin Yeterlilikleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, s.14.

⁸ Halit Ev, *Türkiye'deki Yüksek Din Eğitimi Kurumları Programlarının Öğretmen Yetiştirme Bakımından Değerlendirilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir, 1999, s.33.

⁹ Z. Salih Zengin, *Medreseden Darülfünuna Türkiye'de Yüksek Din Eğitimi*, Çamlıca Yayınevi, İstanbul, 2011, s.132.

¹⁰ Yazıcı, a.g.y.t. s.15.

¹¹ Doğan Recai-Ege Remziye, *Din Eğitimi*, Grafiker Yayınevi, Ankara, 2012, s.106.

¹² M. Şevki Aydın, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı (1923–1993)*, İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı Yayınları, Kayseri, 2000, s.18.

¹³ Ömer Okutan, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi ve Öğretimi Öğretmeni Yetiştirme Sorunu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1980, s.77.

1933 yılında gerçekleşen üniversite reformu ile Darülfünun İlahiyat Fakültesi kapatılmış ve bu fakültenin yerine İstanbul Üniversitesine bağlı İslam Tetkikleri Enstitüsü açılmıştır.¹⁴ Bu Enstitü, İlahiyat Fakültesinin fonksiyonlarını ifa edemediği gerekçesiyle 1936 yılında kapatılmıştır.¹⁵

Cumhuriyet döneminin ilk okul programı olan 1924 ilkokul programında “Kur’an’ı Kerim ve Din Dersleri” adıyla bir ders yer alıyordu.¹⁶ Bu ders birinci sınıflar dışında diğer sınıflarda haftada iki saat okutuluyordu. 1926 yılında oluşturulan eğitim programında ise din dersleri üçüncü sınıftan ve haftada sadece bir saat okutulmasına karar verilmiştir. 1930 yılında ise din derslerini almak isteyen öğrencilerin 5. sınıfta perşembe günleri öğleden sonra alabiliyordu. Din dersleri 1931-1932 eğitim öğretim yılında şehir okullarında, 1939 da ise köy okullarında tamamen kaldırılmıştır.¹⁷ Cumhuriyet döneminde din dersleri okul programında yavaş yavaş azaltılarak nihayet 1939 yılında din eğitiminin okul programından tamamen kaldırılması kararlaştırılmıştır. 1939 dan 1949 yılına kadar okullarda din eğitimi verilmemiştir. Bunun nedeni ise; farklı din veya mezheplerden oluşan topluma, milli ahlakın ve değerlerin din dersi olmadan da öğretilbileceği düşüncesidir.¹⁸ Cumhuriyet döneminde uzun bir süre din eğitimi verecek kurum bulunmazken daha sonra İlahiyat Fakültesi, Yüksek İslam Enstitüsü, İslamî İlimler Fakültesi kurulmuştur.¹⁹

¹⁴ Zeki Salih Zengin,(2002). “Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun Hazırlanmasından Sonraki İlk Dönemde Uygulanışı ve Din Eğitimi”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Adana, 5(13):104.

¹⁵ Eyüp, Şimşek, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 2006, s.48.

¹⁶ Aydın, a.g.e., s.34.

¹⁷ Doğan-Ege, a.g.e., s.106.

¹⁸ Özer Ozankaya, *Türkiye’de Laiklik: Atatürk Devrimlerinin Temeli*, Cem Yayınevi, İstanbul,1993, s.244.

¹⁹ Halit Ev. (2015). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterlilikleri Bağlamında İlahiyat Fakülteleri ve Öğretmen Yetiştirme Sistemini Yeniden Yapılandırma*, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Manisa, 13(4):84.

1.1.1.1.1. Cumhuriyet Döneminde Din Eğitmeni Yetiştiren Kurumlar

1.1.1.1.1.1. Darülfünun İlahiyat Fakültesi

Yukarıda da değinildiği üzere Cumhuriyet döneminde kabul edilen 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4. maddesi gereğince Darülfünun bünyesinde ilk İlahiyat Fakültesi açılmıştır. Darülfünun İlahiyat Fakültesi, halkın dini ihtiyacını karşılamak ve yüksek din öğreticisi yetiştirmek için kurulmuştur. Fakat Darülfünun İlahiyat Fakültesinin amaçları arasında öğretmen yetiştirmek olmadığı için bu fakülteden mezun olan kişiler öğretmen olarak görev yapma imkanı bulamamışlardır.²⁰ Ayrıca açılan bu ilk İlahiyat Fakültesinin gereken ilgiyi görmemesi, Diyanet'te eleman ihtiyacının bulunmayışı ve mezunlarının iş olanağının olmaması gibi nedenlerden öğrenci sayısı gittikçe azalmış, bu nedenle fakültenin öğrenimi 1932 yılında durdurulmuş ve 1933 yılında ise tamamen kapatılmıştır.²¹ Kapatılan bu fakültenin yerine İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi bünyesinde İslamî İlimler Enstitüsü açılmış, o da 1936 yılında kapatılmıştır.²²

1.1.1.1.1.2. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

1930 yılında İmam- Hatiplerin kapatılması, 1932 yılında din derslerinin şehir okullarının, 1939 yılında tamamen okul programlarından çıkarılması, 1933 yılında Darülfünun İlahiyat Fakültesinin kapatılması ve akabinde İslamî İlim Enstitüsünün de kapatılmasıyla birlikte Türkiye'de örgün din eğitimi veren hiçbir kurum kalmamıştır. Bu durum toplumda rahatsızlık meydana getirmiştir.²³

1946 yılında TBMM'de "Öğretim Birliği Kanunu" nun ruhuna dönüş çabalarından hareketle, din derslerinin okul programında tekrardan yer alması teklifi verilmiştir. Bunun asıl nedeni, toplumun ahlaki değerlerini korumak olmuştur.²⁴

²⁰ Recai Doğan, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Tevhid-i Tedrisat Çerçevesinde Din Eğitimi-Öğretimi ve Yapılan Tartışmalar", *Cumhuriyetin 75.Yılında Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi İlimi Toplantısı (4-6 Aralık 1998 İzmir)*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1999, s.265.

²¹ Yazıcı, a.g.y.t., s.19.

²² Suat Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2005, s.193.

²³ Halis Ayhan, *Türkiye'de Din Eğitimi*, Dem Yayınevi, İstanbul, 2004, s.234-247.

²⁴ Zeynep Çelik, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Öğretmen Davranışları*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2010, s.27.

1948 yılında din eğitiminin devlet eliyle yürütülmesi düşüncesiyle TBMM’de bir komisyon oluşturulmuştur. Bu komisyonun yaptığı çalışmalar sonucunda, dinî meselerinin sağlam ve doğru bir şekilde araştırılıp incelenmesi ve mesleki anlamda alanına hakim din görevlileri yetiştirmek amacıyla²⁵ 4 Haziran 1949 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde bir İlahiyat Fakültesinin açılması kabul edilmiştir.²⁶ Açılan İlahiyat Fakültesi 1971-1972 eğitim öğretim yılına kadar İmam-Hatip okulu mezunlarını öğrenci olarak kabul etmiyordu²⁷

1.1.1.1.3. Yüksek İslam Enstitüleri

1949 yılından itibaren din eğitimi ve öğretiminin okullarda tekrar verilmeye başlanması ve İmam-Hatip liselerinin açılması ve sayıların günden güne artması bu kurumlarda ders verecek öğretmen ihtiyacını beraberinde getirmiştir.²⁸ Din eğitimi verecek öğretmen ihtiyacının artmasına karşın o yıllarda din öğretmeni yetiştiren tek kurum olan Ankara İlahiyat Fakültesi bu ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalmıştır. Ayrıca daha önce de belirttiğimiz gibi Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin sadece genel lise mezunlarını alması; İmam Hatip lisesinden mezun olan öğrencilerin hangi alanda istihdam edileceği sorununu ortaya çıkarmıştır. Ülkede hem din dersi öğretmeni ihtiyacını karşılamak için hem de imam hatiplerin gidebileceği bir yüksek öğretim kurumunu oluşturmak için 19 Kasım 1959 yılında İstanbul’da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir yüksek okul olan Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır.²⁹

İlki İstanbul’da açılan ve daha sonraki yıllarda başka şehirlerde açılan bu yüksek din eğitimi kurumu sadece İmam Hatip Lisesi mezunlarının öğrenci olarak kabul ediyordu. Yüksek İslam Enstitülerinin 1959 yılındaki programı incelendiğinde, derslerin çeşit olarak çok olduğu ve derslerin bir kısmının da konularının birbirine girmiş olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, öğrenciyi araştırma ve incelemeye yönlendirmekten ziyade ezberciliğe ve sadece verilen dersleri öğrenme yoluna ittiği anlaşılmaktadır. “Aslında alan itibariyle birbirine çok yakın olan din adamlığı ve din

²⁵ Fikri Yavuz, *Din eğitimi ve Toplumumuz*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1969, s.59.; Ayrıca bkz. Ev, a.g.d.t., s.45.

²⁶ Ayhan, a.g.e., s.237-247.

²⁷ Ev, a.g.d.t., s.45.

²⁸ Ev, a.g.d.t., s.50.

²⁹ Ayhan, a.g.e., s.259.

öğretmenliğinin fiiliyatta ise birbirinden ayrı formasyonu gerektirdiği, bu nedenle mevcut durumun bu ikili formasyonu kazandırmasının şüpheli olduğu ve bunun modern ilim zihniyetini hiçe saymak anlamını taşıdığı” gibi eleştiriler bu kuruma yöneltilmiştir.

Yüksek İslam Enstitüsünün genel amacı; İmam Hatip ve diğer ilk ve ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirme³⁰, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ihtiyaç duyduğu din adamlarını yetiştirmek, Yüksek İslam Enstitüleri ve benzer kurumlara öğretim üyesi yetiştirmek, müze, vakıf, arşiv, kütüphane, hastane ve cezaevi gibi kurumların ihtiyacı olan din eğitimi görmüş elemanları yetiştirmek olarak belirlenmiştir.³¹

“Sadece imam-hatip okulu mezunlarını öğrenci olarak kabul edilen Yüksek İslam Enstitülerinin ilki İstanbul'da (1959) açılmıştır. Ardından Konya (1962), Kayseri (1965), İzmir (1966), Erzurum (1969), Bursa (1975), Samsun (1976), Yozgat (1980) illerinde Yüksek İslam Enstitüleri açılmıştır.”³²

1.1.1.1.4. İslamî İlimler Fakültesi

1972 tarihinde yüksek din eğitimi veren kurumların programında köklü değişiklikler yapıldı. Aynı yıl içerisinde aynı zamanda Erzurum'da İslamî İlimler Fakültesi adında yüksek din eğitimi veren bir kurum daha açılmıştır.³³ 1971-1972 öğretim yılında öğretime başlayan ve beş yıllık bir okul olarak kurulmuş olan, İslamî İlimler Fakültesi üçüncü yıldan itibaren dört ana bölüme ayrılmaktadır. (Tefsir-hadis Bölümü, Kelam ve İsl. Fel. Bölümü, Fıkıh ve İslam Hukuku Bölümü ve İsl. Dili ve Ed. Bölümü).³⁴ 1975 yılında yapılan değişikliklerle bölümlerin sayısı ikiye indirilmiş (Tefsir-Hadis Bölümü, Kelam ve İslam Fel. Bölümü) 1977 yılında ise bölümler

³⁰ Doğan-Ege, a.g.e., s.218.

³¹ Halil Altuntaş. (2012). *Yüksek İslam Enstitüleri*.

<http://halilaltuntas.com/index.php/makale/25-y%C3%BCksek-islam-enstit%C3%BCleri>, (24.08.2016).

³² Mustafa Öcal, “Yüksek İslam Enstitüleri”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.44, Ankara, 1982, s.48.

³³ Ayhan, a.g.e., s.248.

³⁴ Atatürk Üniversitesi İslamî Bilimler Fakültesi Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği. (1971). *Atatürk Üniversitesi Basımevi*, s.4-6.

tamamen kaldırılmıştır.³⁵ İslamî İlimler Fakültesi mezunları İmam-Hatip liselerinde meslek dersi öğretmeni veya din hizmetleri alanında çalışma imkanı bulmuşlardır.³⁶

1.1.1.2. 1980 Yılından Sonra Yüksek Din Eğitimi

12 Eylül 1980 darbesinden sonra yüksek öğretim kurumları kanunu yeniden gözden geçirilmiş ve 1981 yılında yeni yükseköğretim kanunu yürürlüğe girmiştir.³⁷ Bu kanun doğrultusunda 1983 yılında kabul edilen Kanun Hükmünde Kararnamede yüksek öğretimde şu değişiklikler yapılmıştır:³⁸

1. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi varlığını devam ettirmişti.
2. Erzurum'daki İslamî İlimler Fakültesi ile Yüksek İslam Enstitüsü, İlahiyat Fakültesi adı altında birleştirilmiş ve Atatürk Üniversitesi'ne bağlanmıştır.
3. İstanbul, Bursa, Konya, Kayseri, İzmir ve Samsun Yüksek İslam Enstitüleri İlahiyat Fakültesi ismini alarak buldukları şehirlerin üniversitelerine bağlanmışlardır.
4. Yozgat Yüksek İslam Enstitüsü ise kapatılmıştır.³⁹

1.1.2. İlahiyat Programlarının Müfredatları

1.1.2.1. Darülfünun İlahiyat Fakültesi Programı

Cumhuriyet döneminde açılan bu ilk İlahiyat Fakültesinin programı şu derslerden oluşmaktaydı: “İslâm dini tarihi ve metafizik, İslâm mezhepleri tarihi, dinler tarihi, din psikolojisi, din sosyolojisi, İslâm felsefesi tarihi, tasavvuf tarihi, Türk din tarihi, Arapça, ahlâk, felsefe tarihi, tefsir ve tefsir tarihi, hadis ve hadis tarihi.”⁴⁰

Bu fakülte programı yeni bir çok dersi içermekle birlikte, mezunlarının öğretmen olacakları düşünülürse bu programın en büyük eksikliğinin pedagojik

³⁵ Ev, a.g.d.t., s.57.

³⁶ Atatürk Üniversitesi İslamî Bilimler Fakültesi Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği. (1971). *Atatürk Üniversitesi Basımevi*, s.4-6.

³⁷ Resmi Gazete, *Yükseköğretim Kanunu*, 6 Kasım 1981, sayı:17506.

³⁸ Şimsek, a.g.d.t. s.50-51.

³⁹ Doğan-Ege, a.g.e., s.218.

⁴⁰ Hilmi Ziya Ülken, *İlahiyat Fakültesinin Geçirdiği Safhalar*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Albümü (1949-1960), Ankara, 1961, s.7.

formasyon derslerinin olmaması gösterilebilir. Bu durumda Cumhuriyet döneminin bu ilk İlahiyat Fakültesi daha çok genel kültür ağırlıklı bir programa yer vermesine rağmen din öğretimi alanına öğretmen yetiştiren bir kurum olarak önemli bir adım olmuştur. Fakat bu fakülte mezunlarının ortaöğretimde istihdam edilmediği, zamanla din derslerinin okullardan kaldırılması ve İmam- Hatip okullarının da kapanması nedeniyle ancak 1933 yılına kadar eğitim ve öğretime devam edebildiğini belirtmek gerekir.⁴¹

1.1.2.2. Ankara İlahiyat Fakültesi Programı

1949 yılında kurulan Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ilk dönemlerinde İmam- Hatip okullarından mezun öğrencileri kabul etmiyordu. Din dersi ve IHL meslek dersleri öğretmeni ve din hizmetleri alanına eleman yetiştirmek üzere kurulmuş olan bu fakültenin ilk programı şu şekildedir:⁴²

Tablo 1.1. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin Uygulanan İlk Programı

DERSLER	SINIFLAR	
	I. Yıl	II. Yıl
Arapça	6	6
Farsça	2	-
Yabancı Dil	4	6
Sosyoloji	2	—
Mantık ve İlimler Felsefesi	4	2
İslâm Dini ve Mezhepler Tarihi	4	3
İslâm Sanatı Tarihi	2	2
Hadise Giriş	2	1
Psikoloji ve Din Felsefesi	-	2
İslâm İlimleri Tarihi	-	1
Toplam	26	23

⁴¹ Ev, a.g.t., s.45.

⁴² Ülken, a.g.m., s.14.

Yapılan değişiklikler sonucunda 1953-1954 öğretim yılından itibaren şu program uygulanmaya başlanmıştır.⁴³

Tablo 1.2. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin 1953-1954 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanan Programı

DERSLER	SINIFLAR					
	I	II	III	IV	Topla	%
Arapça	8	6	4	6	24	22.02
İslâm Tarihi	2	2	2	2	8	12.85
İslâm Sanatları Tarihi	-	-	2	2	4	
Tezyini Sanatlar ve Paleografi	-	-	1	-	1	
Türk-İslâm Tezyini Sanatları	-	-	-	1	1	
Kur'an ve İslâm Dini Esasları	2	2	-	-	4	32.02
Tasavvuf Tarihi	-	-	-	2	2	
Tefsir	-	-	2	4	6	
Hadis	-	-	2	4	6	
İslâm Mezhepleri Tarihi	-	-	2	4	6	
Kelâm	-	-	2	-	2	
İslâm Hukuku	-	-	2	-	2	
Klasik Dini Türkçe Metinler	3	2	-	-	5	
İslâm Felsefesi	-	-	2	2	4	
Dinler Tarihi	-	-	2	2	4	11.01
Din Psikolojisi	-	1	2	-	3	
Din Sosyolojisi	-	3	-	-	3	
Pedagoji	-	-	-	2	2	

⁴³ Ülken, a.g.m., s.15.

Felsefe ve Mantık	-	1	3	-	4	3.67
Farsça	4	2	-	-	6	16.51
Yabancı Dil	3	3	2	2	10	
İnkılâp Tarihi	-	-	-	2	2	
Toplam	22	22	30	35	109	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere programın %22.02'lik kısmını Arapça, %12.84'ünü İslâm tarihi ve sanatlarıyla ilgili dersler, %33.02'ini temel İslâmî İlimler ile ilgili dersler, %3.67'ini felsefe grubu dersleri, %11.01'im de diğer din bilimleri ile ilgili dersler oluşturmaktadır. Ayrıca %16.51'lik bir oranda da inkılâp tarihi, yabancı dil ve Farsça dersleri yer almaktadır. Bu oranlara göre alan bilgisi derslerinin %56.88, genel kültür derslerinin %20.18 şeklinde dağıldığını söyleyebiliriz. Programda %7.33'lük bir oranda yer alan din psikolojisi, din sosyolojisi ve pedagoji derslerini öğretmenlik formasyonu veren dersler olarak kabul etmek mümkündür. Çünkü haftada iki saatlik pedagoji dersi uzun yıllar genel pedagoji ve eğitim felsefesi olarak okutulmuş, fakat programda öğretmenlik uygulaması yer almamıştır.⁴⁴ Uygulanan bu programda öğretmenlik eğitimine yeteri kadar önem verilmediği görülmektedir.

31.7.1968 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre uygulamaya konulan programı da şu şekildedir.⁴⁵

Tablo 1.3. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin 1968 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan Programı

DERSLER	SINIFLAR					
	I	II	III	IV	Topla	%
Arapça	8	8	6	2	24	25.26
Kur'an-ı Kerim	2	1	—	—	3	
İslâm Dini Esasları	2	1	-	-	3	

⁴⁴ Beyza Bilgin–Mualla Selçuk, *Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri*, Akid Yayıncılık, Ankara, 1991, s.21.

⁴⁵ Ev, a.g.t., s.47.

Tefsir	-	-	4	4	8	38.94
Hadis	—	—	4	4	8	
İslâm Hukuku	—	-	3	4	7	
Kelâm	—	—	2	2	4	
İslâm Dini ve Mezhepler Tarihi	-	2	-	-	2	
İslâm Felsefesi ve Tasavvuf Tarihi	-	2	-	-	2	
İslâm Tarihi	2	2	-	-	4	10.52
Türk ve İslâm Sanatları Tarihi	1	2	-	-	3	
Türk-İslâm Edebiyatı	-	3	-	-	3	
Dinler Tarihi	1	1	-	-	2	5.26
Din Sosyolojisi	1	1	-	-	2	
Pedagoji	-	-	-	1	1	
Felsefe Tarihi	1	1	—	-	2	5.26
Mantık	1	—	—	-	1	
Sistematik Felsefe	-	-	2	-	2	
Yabancı Dil	5	3	-	-	8	10.52
İnkılâp Tarihi	—	-	-	2	2	
Seçmeli Ders (I)	-	-	1	1	2	4.21
Seçmeli Ders(II)	-	—	1	1	2	
Toplam	24	27	23	21	95	

Yukarıdaki programda Arapça %25.26, temel İslâmî ilimler ile ilgili dersler %38.94, İslâm tarihi ve sanatları ile ilgili dersler %10.52, felsefe grubu dersleri %5.26, din bilimleri ile ilgili dersler %5.26, seçmeli dersler %4.21 ve yabancı dil, inkılâp tarihi de %10.52 oranında yer almıştır. Buna göre alan bilgisi derslerinin %54.72, genel kültür derslerinin %15.78, meslek bilgisi (din sosyolojisi ve pedagoji) derslerinin de %3.15 oranında olduğu görülmektedir.⁴⁶

1972-1973 yılından itibaren uygulanmaya başlanan program ve dersler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.⁴⁷

⁴⁶ Ev, a.g.d.t., s.48.

⁴⁷ Okutan, a.g.d.t., s.85.

Tablo 1.4. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde 1972-73 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanan Ders Programı

DERSLER	TEFSİR ve HADİS BÖLÜMÜ (Temel İslâm İlimleri Bölümü)							KELAM ve İSL. FELSEFESİ BÖLÜMÜ						
	I	II	III	IV	V	Top	%	I	II	II	IV	V	T	%
Arapça	16	6	4	4	4	34	28.57	16	6	4	4	4	34	28.57
İslâm Tarihi		2	2	-	-	4	11.76	-	2	2	-	-	4	11.76
Türk-İslam Ed.	-	2	2	-	-	4		-	2	2	-	-	4	
Türk ve İ. S. Tar.	-	-	-	1	2	3		-	-	-	1	2	3	
İslam Kur. Tarihi	-	-	-	2	-	2		-	-	-	2	-	2	
Epigrafi	-	-	-	-	1	1		-	-	-	-	1	1	
K. Kerim	2	1	-	-	-	3		2	1	-	-	-	3	
İsl. Dini Esasları	2	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2		
Tefsir	-	-	3	4	4	11	-	-	3	2	2	7		
Hadis	-	-	2	4	4	10	-	-	2	3	-	5		
İslâm Hukuku	-	-	2	2	3	7	-	-	2	-	2	4		
Mezhepler Tarihi							36.13							32.77
	-	-	2	2	-	4		-	-	2	3	-	5	
Tasavvuf Tar.	-	-	-	1	-	1		-	-	-	-	3	3	

Kelâm	-	-	-	2	2	4		-	-	-	3	4	7	
İs. Fel. ve Filoz.	-	-	-	1		1		-	-	-	3	-	3	
Din Felsefesi	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	2	2	
Dinler Tarihi	-	-	2	2	-	4	8.40	-	-	2	2	-	4	10.08
Pedagoji	-	-	-	-	2	2		-	-	-	-	2	2	
Din Sosyolojisi	-	2	-	-	-	2		-	2	-	-	-	2	
Din psikolojisi	-	1	1	-	-	2		-	1	1	-	-	2	
Felsefe Tarihi	-	-	2	-	-	2		-	-	2	2	-	4	
Sistemik Felsefe	-	-	2	-	-	2	6.72	-	-	2	-	-	2	8.40
Felsefeye Giriş	-	2	-	-	-	2		-	2	-	-	-	2	
Mantık	-	2	-	-	-	2		-	2	-	-	-	2	
Türk Dini Musikisi	-	2	-	-	-	2		-	2	-	-	-	2	
Türkçe- Komp.	2	-	-	-	-	2	8.40	2	-	-	-	-	2	8.40
Türk Devr. Tarihi	2	-	-	-	-	2		2	-	-	-	-	2	
Farsça	-	4	-	-	-	4		-	4	-	-	-	4	
Toplam	24	24	24	25	22	119		24	24	24	25	22	11 9	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi bölümlere göre derslerin dağılımında Temel İslâmî İlimler ve felsefe alanındaki derslerde farklılık görülmektedir. Temel İslâmî İlimler ile ilgili dersler Tefsir ve Hadis Bölümünde yaklaşık %36.13, Kelâm

ve İslâm Felsefesi Bölümünde %32.77 oranında bulunurken, felsefe grubundaki dersler ilk bölümde %6.72, diğer bölümde ise %8.40 oranında yer almaktadır. Arapça her iki bölümde de %28.57, İslâm tarihi ve sanatları alanındaki dersler % 11,176, din bilimleri alanındaki dersler %8.40 ve % 10.08 diğer dersler de her iki bölümde %8.40 oranındadır. Bir başka açıdan bakılacak olursa Tefsir ve Hadis Bölümünde alan bilgisi %56.29, genel kültür %15.12, seçimlik öğretmenlik bilgisi derslerinin dışında %5.04 oranında pedagoji, din sosyolojisi ve din psikolojisi dersleri bulunurken; bu oranlar Kelâm ve İslâm Felsefesi bölümünde sırasıyla %54.61, %16.80 ve %5.04 olmuştur. İki bölümdeki dersler incelendiğinde alan derslerinin yoğunlukta olduğunu öğretmenlik pedagojik derslerine yer verilmediği görülmektedir.

1.1.2.3. Yüksek İslâm Enstitüleri Programı

Yüksek İslam Enstitüsünün 1959 yılında deneme mahiyetinde kabul edilerek 13 yıl süreyle pek geliştirilmeden uygulanan ilk programı aşağıda verilmiştir.⁴⁸

Tablo 1.5. Yüksek İslam Enstitüsünün 1959 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan İlk Programı

DERSLER	SINIFLAR					
	I	II	III	IV	Top.	%
Arap Dili ve Edebiyatı	6	5	4	4	19	17.75
K. Kerim	5	4	1	1	11	
Vücut İlmi	-	-	-	1	1	
Belagat-i Kur'aniyye	-	-	-	1	1	

⁴⁸ Okutan, a.g.d.t., s.96.

Tefsir	-	1	2	2	5	35.51
Hadis	—	1	2	2	5	
Tevhid İlimi	1	1	-	-	2	
Kelâm	1	—	—	-	1	
İslâm Hukuku	—	-	1	1	2	
Fıkıh ve Fıkıh Usulü	—	-	—	1	1	
İslâm Dini ve Mezhepler Tarihi	-	1	1	-	2	
Tasavvuf Tarihi	-	2	1	1	4	
Ahlâk	-	—	1	1	2	
İslâm Felsefesi	-	-	1	-	1	
Muasır İslâm Ülk. Tarih Ve Coğrafyası	2	2	1	-	5	14.95
İslâm Sanatları Tarihi	-	-	1	1	2	
Siyer	1	1		-	2	
İslâm Türk Edebiyatı Tarihi	3	2	1	1	7	
Mukayeseli Dinler Tarihi	1	1	1		3	7.47
Dini Psikolojisi	-	-	1	1	2	
Dini Pedagoji	-	-	1	1	2	
Hitabet ve İrşat	-	-	-	1	1	
Mantık	—	—	1	1	2	1.86

Dinî Musiki	-	-	-	1	1	22.42
İnkılâp Tarihi	-	-	-	1	1	
Yabancı Dil	4	4	4	4	16	
Fars Dili ve Edebiyatı	2	2	1	1	6	
Toplam	26	27	26	28	107	

Bu ilk programda Arapça % 17.75, Temel İslâmî İlimler %35.51, İslâm Tarihi ve Sanatları %14.95, Felsefe Grubu dersleri %1.86, Din Bilimleri ile ilgili dersler %7.47, zorunlu ders sayılabilecek dinî musiki ve inkılâp tarihi %1.86 oranında yer almakta, bu dersler yabancı dil ve Farsça ile birlikte %22.42'ye çıkmaktadır. Programdaki derslerin oranlarına, bakılacak olursa alan bilgisi derslerinin %57.93, genel kültür derslerinin %24.28, öğretmenlik meslek bilgisi verebileceği düşünülen dinî psikoloji, dinî pedagoji ve hitabet derslerinin de %4.67 oranında olduğu görülecektir. Programda dil öğretiminin ağırlıklı bir biçimde yer almasına karşılık alan bilgisi derslerinin ve bilhassa yardımcı dersler olarak düşünülen felsefe ve din bilimleri ile ilgili derslerin oranının düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Okulun açılış amacı öğretmen yetiştirmek olduğu halde pedagojik formasyon derslerine yer vermemesi amacına ulaşamadığını göstermektedir. Fakat bir diğer amacı olan, din hizmetleri elemanı yetiştirme amacına uygun derslerin olduğu görülmektedir.⁴⁹

19 Ocak 1972'de Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren yönetmeliğe göre uygulanacak olan programda yer alan dersler ve saatleri şu şekildedir⁵⁰

⁴⁹ Ev, a.g.d.t., s.52.

⁵⁰ Veli Ertan-Hasan Küçük, a.g.e., s.64-67.

Tablo 1.6. Yüksek İslam Enstitüsünün 1972 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan Programı

DERSLER	SINIFLAR						
	I	II	III	IV	Toplam	%	
Arapça	5	5	4	5	19	17.10	
K uran-ı Kerim	4	4			8	31.25	
Tefsir	-	-	3	4	7		
Hadis	-	-	2	3	5		
Fıkıh	—	-	3	2	5		
Kelâm ve İslâm Düşüncesi	-	2	2	2	6		
İslâm Mezh. Tarihi	—	-	3	—	3		
Tasavvuf Tarihi	2	2	—	—	4		
İslâm Ahlâkı	2	-	-	-	2		
Siyer ve İslam Tarihi	3	2	-	-	5		11.71
İslam ve Türk Edebiyatı	3	2	2	-	7		
İslam Türk Ed. Tarihi	3	-	-	-	3		
Dinler Tarihi	-	-	2	-	2	4.68	
Din Sosyolojisi	-	-	-	2	2		
Din Psikolojisi	-	-	2	-			
Sistematik Felsefe ve Mantık	2	2	-	-	4	3.25	
Mesleki Türk Musikisi	2	1	-	—	3	17.96	
Türk İnkılap Tarihi	-	-	-	2	2		
Farsça	3	3	-	-	6		
Yabancı Dil	3	3	3	3	12		
Seminer	-	2	2	-	4	3.25	
Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması	-	-	-	3	3		
Teşkilat ve İdare	-	-	-	2	2		
Hitabet	-	—	-	2	2		

Eğitim Psikolojisi	-	2	-	-	2	13.28
Ruh Sağlığı ve Rehberlik	-	2	-	-	2	
Ölçme ve Değerlendirme	-	-	2	-	2	
Eğitim Sosyolojisi	-	-	2	-	2	
Eğitim Bilgisi	-	-	-	2	2	
Toplam	32	32	32	32	128	

Arapça dersine programda yaklaşık %17.10, temel İslâm bilimleri, İslâm tarihi ve sanatları ile diğer din bilimleri alanındaki (alan bilgisi) derslere %46.85, felsefe (%3.25) ve genel kültür ile ilgili diğer derslere %21.21, öğretmenlik meslek derslerine de %13.28 oranında yer verilmiştir. Bir önceki programa göre alan bilgisi ve Arapça dışındaki dil öğretimine ait derslerin oranının düştüğü görülmektedir. Öğretmen olmak isteyenlerin alacakları öğretmenlik bilgisi dersleri ile birlikte yeni bazı derslerin getirilmiş olması ve öğretmenlik uygulamasını içermesi bu okulların yönetmeliklerde belirlenen amaçlara doğru yöneldiğini göstermektedir.⁵¹

Daha sonra 20 Mayıs 1978 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren yönetmeliği göre Yüksek İslam Enstitüsünün üçüncü sınıftan itibaren bölümlere ayrılmış bir sistemi denediğini görüyoruz. 1980 yılında yapılan değişiklikler sonucu düzenlenmiş yönetmeliğe göre bölümlerdeki derslerin dağılımı aşağıdadır.⁵²

Tablo 1.7. Yüksek İslam Enstitüsünün 1978 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan Programı

DERSLER	TEFSİR-HADİS BÖLÜMÜ						FİKİH-KELAM BÖLÜMÜ				İSLAM DİNİ ESASLARI BÖLÜMÜ			
	I	I	III	IV	Top.	%	III	IV	Top.	%	III	IV	Top.	%
Arap Dili ve Edebiyatı	8	7	4	4	23	20.5	4	4	23	20.5	-	-	15	13.39

⁵¹ Ev, a.g.d.t., s.54.

⁵² İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü. (1982). *İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Vakfı Yayınları*, İstanbul, s.34-35.

K. Kerim	3	3	2	2			2	2							
Tefsir	-	-	5	6	40	35.71	2		38	33.9	2	2	34		30.35
Hadis	-	-	6	5			-	2		2	2				
Fıkıh	-	-	-	2			5	5			-	-			
Kelâm	-	-	2	-			4	4			-	-			
İslam Dini ve Esasları	-	-	-	-			-	-			5	6			
İslâm Ahlâkı	-	2	-	-			-	-			3	2			
İslam Mez. Tarihi	-	-	-	-			2	-			-	-			
Tasavvuf ve İrşad	-	-	2	-			2	-			2	-			
Siyer ve İ. T.	2	2	-	-		9.82	-	-		9.82	3	-	16		
Edebiyat	-	2	2	-	11		2	-	11		2	2			14.28
İslam-Türk Med. Tar.	3	-	-	-			-	-			-	-			
Dinler Tar.	-	-	-	-			-	-			-	3			
Din Psikolojisi	-	-	-	-		0	-	-		0	2	-	7		6.25
Din Sosyolojisi	-	-	-	-			-	-			-	2			
Mantık- Fel. Türkçe-	1	2	-	-	3	2.67	-	2	5	4.46	2	-	5		4.46
Komp.	2	-	-	-	20	17.85	-	-	20	17.8	-	-	20		17.85
Osmanlıca	2	2	-	-			-	-		5	-	-			
Türk Devr. Tarihi	-	-	-	2			-	2			-	2			
Yabancı Dil	3	3	3	3			3	3			3	3			
Seçmeli Ders	2	2	-	-	4	3.57	-	-	4	3.57	-	-	4		3.57

Eğitime Giriş	2	-	-	-			-	-			-	-		
Eğitim Psik.	-	2	-	-		9.82	-	-		9.82	-	-		
Gen. Öğr. Mat.	-	-	3	-			-	3			-	3		
Ölçme ve Değerlen.	-	-	1	-	11		1	-	11		1	-	11	9.82
Eğitim İdareciliği	-	-	-	1			-	1			-	1		
Eğitim Sosyolojisi	-	1	-	-			-	-			-	-		
Araştırma Teknikleri	-	-	1	-			1	-			1	-		
Toplam	28	28	31	25	112		28	26	112		28	28	112	

Öğretmenlik bilgisi dersleri üç bölümde de yaklaşık %10 civarında yer alırken, alan bilgisi dersleri bölümlere göre %43.77 ile %50.88 arasında bulunmaktadır. Bu derslerden temel İslâmî ilimler ile ilgili olanlar İslâm Dini Esasları Bölümünde diğerlerine göre daha az, İslâm tarihi ve sanatları alanındaki dersler ise bu bölümde diğerlerine göre daha yüksek oranda yer almıştır. Diğer din bilimleri alanındaki derslerin çok düşük oranlarda ve sadece İslâm Dini Esasları Bölümünde yer almış olduğu görülmektedir. Felsefe grubu dersleri de bölümlere göre farklı bir biçimde ve az denilebilecek oranlardadır. Öğretmen yetiştirme açısından buna yönelik derslerin programa alınması ile bir gelişme kaydedilirken, temel İslâmî ilimlerle ilgili derslerin dışında kalan din bilimleri alanındaki derslerin oranı düşürülmüş, felsefe derslerine de az yer vermeye devam edilmiştir. Öğretmenlik bilgisi derslerine programda yer açmak amacıyla başvurulduğunu düşündüğümüz bu yol ilgililerin konuya yaklaşım göstermesi açısından ilginç bir örnek olarak gösterilebilir.⁵³

⁵³ Ev, a.g.d.t., s.56.

1.1.2.4. İslâmî İlimler Fakültesi Programı

Bu fakültenin açıldığı yıldan itibaren uygulamaya konulan ilk programındaki dersler, bölümlere göre aşağıdaki gibi dağılmıştır:⁵⁴

Tablo 1. 8. İslâmî İlimler Fakültesinin Uygulamaya Konulan İlk Programı

DERSLER	Tefsir-Hadis Bölümü						Kelam ve İslam Felsefesi Böl.				Fıkıh ve İslam Hukuku Bölümü				İslam Dili ve Edebiyatı Böl.			
	I	II	III	IV	V	T.	III	IV	V	T.	III	IV	V	T.	m	IV	V	T.
Arapça	2	2	3	3	3	13	2	2	2	10	3	3	3	13	4	4	4	16
K. Kerim	3	3	2	2	2		2	-	-		2	2	2		2	2	2	
Retorik (Belagat)	3	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-		-	-	-	
İslâm Dini Esasları	3	2	-	-	-		-	-	-		-	-	-		-	-	-	
Tefsir ve Usulü	-	-	5	5	6		2	-	-		3	-	-		2	-	-	
Hadis ve Usulü	-	-	5	5	5	55	-	-	2	43	-	2	-	53	-	2	-	26
İslâm Hukuku	-	-	-	2	-		-	2	-		-	-	-		-	-	-	
Tevhid ve Kelâm							5	5	5		-	-	-		-	-	-	
Tasavvuf ve Tarihi							2	2	2		-	-	-		-	-	-	
Fıkıh	-	-	-	-	-		-	-	-		6	6	6		-	-	-	
Fıkıh Usulü	-	-	-	-	-		-	-	-		2	2	-		-	-	-	
Mukayeseli İslâm Hukuku	-	-	-	-	-		-	-	-		-	2	2		-	-	-	
İslâm Felsefesi ve Kelâm	-	-	2	-	-		-	-	-		-	-	2		-	-	-	
İslâm Felsefesi ve Tasavvuf																	2	

⁵⁴ Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği. (1971). *Atatürk Üniversitesi. Basımevi*, Erzurum, s.4-6.

İslâm Türk Edebiyatı														5	5	5		
İslam Medeniyetleri ve müesseseleri Tar.	-	-	-	-	-	-	-	-		3	2	2		3	-	-		
Paleografi	1	1	1	1	1	10	1	1	1	3	1	1	1	10	1	1	1	31
İslâm Sanatları Tarihi	-	3													2	1		
İslâm Tarihi ve Siyer	-	2																
Dinler Tarihi	-	2															2	
Pedagoji	-	-	-	-	2	4	-	-	1	1	-	1	1	2	-	-	-	
Mantık ve Cedel							3	2	-		-	-	-		-	-	-	
Sistemik Felsefe							2	2	-	20	-	-	-		-	-	-	
Felsefe Tarihi						0	2	2	2		-	-	-	0	-	-	-	6
Mantık	-	-	-	-	-		-	-	-		-	-	-		-	2	2	
Ökkült Bilgileri							-	2	3		-	-	-		2	-	-	
Türkçe Kompozisyon	1	1	1	1	1		1	1	1		1	1	1		1	1	1	
Türkçe Dil Bilgisi	3	2	-	-	-		-	-	-		-	-	-		-	-	-	
Osmanlıca	3	2	2	2	2	40	2	2	2	21	2	2	2	19	2	2	2	22
Devrim Tarihi	-	-	-	-	1		3	3	3		-	-	1		-	-	1	
Yabancı Dil	2	2	3	3	3		-	-	3		3	3	3		-	-	-	
Farsça	2	3	-	-	-		-	-	-		-	-	-		4	4	4	
Toplam	23	25	24	24	26		27	26	27		26	27	26		26	25	25	

Alan bilgisi dersleri Tefsir-Hadis Bölümünde %56.54, Kelâm ve İslâm Felsefesi Bölümünde %43.74, Fıkıh ve İslâm Hukuku Bölümünde %56.67, İslâm Dil ve Edebiyatı Bölümünde %62.08 oranındadır. Alan bilgisi derslerinin kendi içindeki dağılımlarına bakılacak olursa temel İslâm ilimleri ve İslâm tarihi ve sanatları dışında kalan din bilimleri derslerinin (sadece dinler tarihi) oldukça düşük olduğu görülecektir. Genel kültür derslerinin dağılımının ise bölümlere göre %25.79 ile %44.52 oranları arasında olduğu ve bunların da daha çok felsefe grubu dışında kalan derslerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlik bilgisi dersleri Ankara Üniversitesi

İlâhiyat Fakültesinde 1972 yılında başlatılan uygulamaya benzer bir şekilde program dışı olarak verilmiştir.⁵⁵

1975-1976'da uygulanmaya başlanan ve altı çeşit seçmeli kültür dersinin de yer aldığı programa göre dağılım şu şekilde oluşuyordu.⁵⁶

Tablo 1.9. İslâmî İlimler Fakültesinin 1975-76 Eğitim Öğretim Yılında İtibaren Uygulamaya Konulan Programı

DERSLER	TEFSİR-HADİS BÖLÜMÜ							KELAM ve İSLAM FELSEFESİ . BÖL.			
	I	II	III	IV	V	To	%	IV	V	Top.	%
Arapça	18	7	4	4	5	38	32.75	4	5	38	32.75
K. Kerim	4	2	—	—	—	45	38.79	—	—	43	37.06
İslâm Dini Esasları	-	2	—	—	—			—	—		
Tefsir	-	—	2	4	4			2	2		
Hadis	-	—	2	4	4			2	—		
İslâm Mezhepleri Tarihi	-	-	2	-	—			—	—		
İslâm Hukuku	-	-	-	4	4			2	2		
Tasavvuf Tarihi	-	-	-	2	-			—	3		
Kelâm	-	—	—	2	2			4	4		
İslâm Felsefesi	-	-	-	1	-			5	3		

⁵⁵ Ev, a.g.d.t., s.57.

⁵⁶ Okutan, a.g.d.t., s.103-105.

Çağdaş İslâm Devletleri	-	-	-	2	-			2	-		
Paleografi-Epigrafi	-	-	2	-	-			-	-		
İslâm Tarihi	-	2	3	-	-	15	12.93	-	-	15	12.93
Türk İslâm Edebiyatı	-	3	-	-	-			-	-		
Türk İslâm Sanatları Tarihi	-	3	-	-	-			-	-		
Din Sosyolojisi	-	-	-	-	-			2	-		
Din Psikolojisi	-	-	2	2	-	6	5.17	-	-	2	5.17
Dinler Tarihi	-	-	2	-	-			-	-		
Felsefe Tarihi	-	3	-	-	-			-	-		
Felsefe	-	-	2	-	-	7	6.34	2	-	2	7.75
Mantık	-	-	2	-	-			-	-		
Türkçe Kompozisyon	2	-	-	-	-	5	4.31	-	-	5	4.31
Osmanlı Lehçesi	-	3	-	-	-			-	-		
Toplam	24	25	23	25	19	116		25	19	105	

Arapça dersi yaklaşık olarak 1/3 oluşturmaktadır. Tefsir-Hadis Bölümünde alan bilgisi dersleri %56.89 genel kültür dersleri %10.65; Kelâm ve İslâm Felsefesi Bölümünde alan bilgisi dersleri %37.06, genel kültür dersleri ise %12.06 oranındadır.

Bu fakültenin 1977-1978'den itibaren uygulanmaya başlayan programındaki dersler ise sınıflara göre şu şekilde dağılmaktadır.⁵⁷

⁵⁷ Okutan, a.g.d.t., s.105.

Tablo 1.10. İslâmî İlimler Fakültesinin 1977-78 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanan Programı

DERSLER	SINIFLAR						
	I	II	III	IV	V	Top.	%
Arapça	18	6	3	3	4	34	27.41
İslâm Dini Esasları	2	-	-	-	-	50	40.32
K. Kerim	4	2	1	-	-		
Tefsir	-	2	3	3	3		
Hadis	—	2	3	3	3		
İslâm Hukuku	-	2	3	3	1		
Mukayeseli Medeni Hukuk	-	-	-	-	2		
Kelâm	-	-	2	2	2		
Tasavvuf Tarihi	-	-	-	2	-		
İslâm Tarihi	—	2	2	2	-	18	14.51
Türk İslâm Edebiyatı	-	-	2	2	-		
Türk- İslam Sanatları Tarihi	-	-	2	-	-		
Paleogtafi Epigtafi	-	-	2	-	-		
Çağ. İsl. Ü. İkt. ve Si. Dok. Tar.	—	-	-	2	-		

İslâm Kurumları Tarihi	-	-	-	-	2		
Dinler Tarihi	—	-	2	-	-	6	4.83
Din Psikolojisi	-	2	-	-	-		
Din Sosyolojisi	-	2	-	-	-		
Sistemantik Felsefe ve Mantık	—	2	—	-	-	7	5.64
Felsefe Tarihi ve İslâm Felsefesi	-	—	1	2	-		
İlimler Tarihi	-	-	-	2	-		
Osmanlıca	2	2	-	—	-	9	8.06
Çevre Sağlığı	-	-	-	-	1		
Farsça	-	2	—	-	-		
Batı Dili Meslekî Metinler	-	-	—	-	2		
Toplam	26	26	26	26	20	124	

Derslerin dağılımından da anlaşılacağı üzere felsefe grubu ve din bilimleri alanındaki derslerin oranı bir önceki programa göre düşük olmuştur. Bu durum bu okulun programın Yüksek İslam Enstitüsünün programına benzemeye başladığının bir belirtisi olarak düşünülebilir. Tabloda da görüldüğü gibi alan bilgisi dersleri %59.66, genel kültür dersleri %11.28, Arpça dersleri de %29.02 oranında yer almıştır. Alan derslerinin %40.32'sini temel İslâmî ilimler, %14.51'i İslâm tarihi ve sanatları, %4.83'ünü de diğer din bilimleri ile ilgili dersler oluşturmaktadır.

1.1.2.5. 1980'den sonra İlahiyat Fakültesi Programı

1983-1984 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan ders programı⁵⁸

Tablo 1.11. 1983-84 Eğitim-Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmaya Başlanan İlahiyat Programı

DERSLER	Hazırlık		YARIYILLAR										T.	%
	I	II	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII				
Arapça	20	20	6	4	4	4	-	-		-		18	7.46	
Yabana Dil			6	6	4	4	4	4	2	2		56	23.23	
Türk Dili			1	1	1	1	1	1	1	1				
Atatürk İlke ve İnkılapları			1	1	1	1	1	1	1	1				
Beden Eğitimi ve Güzel Sanatlar			1	1	1	1	1	1	1	1				
K. Kerim	5	5	4	4	—	-	—	—	-	-		85	35.26	
İslam Dini Esasları			4	—	-	—	-	—	-	-				
Tefsir Usulü			-	3	—	—	—	—	-	—				
Hadis Usulü			—	3	-	—	-	-	-	-				
Tefsir			-	—	5	4	4	-	-	-				
Hadis			—	—	5	4	4	—	-	—				
İslam Hukuku Usulü			—	—	-	—	2	—		—				
İslâm Hukuku			—	—	-	—	5	6	-	—				
İslâm Mezhepleri Tarihi			-	—	-	-	-	-	6	-				

⁵⁸ Mustafa öcal., (1986). İlahiyat Fakültesi'nin Tarihçesi, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa, 1(1):121-123.

Kelâm		-	—	-	-	-	-	7	5		
Tasavvuf		—	—	—	—	—	—	-	5		
İslâm Felsefesi		-	—	-	-	-	-	-	5		
Tarihi											
İslâm Tarihi		4	4	3	—	—	—	—	—		
İslâm Kurumları		—	—	—	3	—	—	—	—		
Tarihi										20	8.29
Türk İslâm		-	-	-	3	-	-	-	-		
Edebiyatı											
Türk- İslâm		-	-	-	-	3	-	-	-		
Sanatları Tarihi											
Dinler Tarihi		—	—	-	-	—	4	-	-		
Din Sosyolojisi		-	-	-	-	-	4	-	-		
Din Psikolojisi		-	-	-	-	-	4	-	-	22	9.78
Din Eğitimi		-	-	-	-	-	-	6	-		
Din Felsefesi		-	-	-	-	-	-	-	4		
Mantık		—	—	3	—	—	—	—	—		
İlkçağ Fels.		-	-	-	-	-	-	3	-	9	3.72
Yeniçağ Fels.		-	-	-	-	-	-	-	3		
Seçmeli Ders		—	-	-	2	-	—	-	-	2	0.82
(Musiki- Paleosr.-Farsça)											
Araştırma		-	-	-	-	2	-	-	-		
Teknikleri											
Eğitime Giriş		3	-	-	-	-	-	-	-		
Eğitim		-	3	-	-	-	-	-	-		
Sosyolojisi											
Eğitim		-	-	3	-	-	-	-	-		
Psikolojisi											
Eğt. Programları		-	-	-	3	-	-	-	-		
ve Öğretim											
Yöntemleri											
Eğitim Ölçme		-	-	-	-	3	-	-	-	29	12.03
Değerlendirme											
Eğt. Teknolojisi		-	-	-	-	-	3	-	-		

Rehberlik			—	—	—	—	—	3	—	—		
DKAB Özel Öğretim Yöntemleri			-	-	-	-	-	-	3	-		
Eğitim Yönetimi			-	-	-	-	-	-	-	3		
Uygulama			-	-	-	-	-	-	-	Üç hafta		
Toplam	25	25	30	30	30	30	30	31	30	30	241	

Bir yıllık hazırlık sınıfı ile buna dayalı dört yıllık (sekiz yarıyıl) lisans eğitimi veren bir yüksek öğretim kurumu olan ilk İlahiyat Fakültelerinde akademik amaçlarla teşkil edilmiş olan Tefsir-Hadis, Kelâm-İslâm Felsefesi, İslâm Medeniyeti ve Sosyal Bilimler olmak üzere üç bölüm bulunmaktaydı. Öğrenciler bu bölümlere ait ortak otuz dokuz çeşit dersle birlikte bir seçmeli dersi alıyorlardı. Bu kırk çeşit dersten dördü tüm yüksek öğretim kurumlarında okutulan zorunlu derslerdir. Dokuz çeşit öğretmenlik bilgisi derslerinin dışındakiler alan ve genel kültür dersleridir. Üç hafta süreli öğretmenlik uygulamasının yanı sıra öğrenciler yazılı bir diploma çalışması yapmak zorundaydılar.

Bu kurumun verilen ilk programına hazırlık sınıfı değerlendirme dışı tutularak bakıldığında sekiz yarı yılda öğrencilerin 241 kredi/saatlik kırk çeşit dersi almak zorunda oldukları görülür. Hazırlık sınıfı uygulaması ile Arapça'nın program içindeki oranının oldukça düşürüldüğü (%7.46) görülmektedir. Bu derslerin oranı hazırlık sınıfı ile birlikte %20'ye yaklaşmaktadır. Bütün yüksek öğretim kurumlarında okutulan ortak zorunlu derslerin oranının yaklaşık %23.23 (yabancı dil eğitimi ağırlıklı) ile programa büyük yük getirdiğini söylemek mümkündür. Arapça'nın dışında, temel İslâmî ilimlere ait dersler %35.26, İslâm tarihi ve sanatları alanındaki dersler %8.29, din bilimleri ile ilgili dersler %9.70, felsefe grubu %3.72, öğretmenlik bilgisi dersleri %12.03, seçmeli dersler de %0.82 oranında yer almıştır. Buna göre alan bilgisi %53.25, genel kültür %26.95, meslek bilgisi derslerinin de %12.03 oranında olduğu görülmektedir.

İlahiyat Fakültelerinde 1991-1992 öğretim yılında ciddi anlamda değişiklikler yapılarak, üç ana bölüm oluşturulmuştur; Temel İslâm Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri, İslâm Tarihi ve Sanatları.

Bölümlerde yapılan bu değişikliklerden sonra yeni bir ders programının da uygulanmaya başlandığını görüyoruz. Öğrencinin ilgi duyduğu alanlarda kendisini geliştirmesine imkân verecek 36 kredi/saat tutarındaki seçmeli derslerin yanı sıra, daha sonra MEB'nin tüm öğretmen yetiştiren kuramlardan 21 kredi/saatlik öğretmenlik meslek derslerini zorunlu olarak istemesi ile bu dersler de programa eklenmiş, öğretmenlik uygulamalarının süresi üç haftadan bir yarı yıla çıkarılmıştır. Öğrenciler III. yarıyıldan itibaren seçmeli derslerden 6 kredi/saat almak zorundadırlar. Buna göre 24 kredi/saat Arapça, 5 kredi/saat K. Kerim ve 2 kredi/saatlik İslâm dini ve esasları derslerinin okutulduğu bir yıl süreli hazırlık sınıfından sonra 36 kredi/saatlik seçmeli derslerle birlikte 124 kredi saat tutarındaki 20 çeşit zorunlu ders, 21 kredi/saatlik öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, 14 kredi/saatlik ortak zorunlu dersler, 2 kredi/saatlik bir yarıyıl süren öğretmenlik uygulaması ve 4 kredi/saat olarak kabul edilen ve bir konuda bilimsel yöntem ve tekniklere göre bir diploma çalışmasının yer aldığı program toplam 201 kredi/saatlik ders ihtiva etmektedir. Bu yeni programda yer alan derslerin dağılımı aşağıdaki gibidir.⁵⁹

Tablo 1.12. 1991-92 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren İlahiyat Fakültelerinde Uygulanmaya Konulan Program

DERSLER	Haz.		YARIYILLAR										T.L	%
	I	II	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII				
Arapça	24	24	4	4	2	2	-	-	-	-	-	12	5.97	
K. Kerim	5	5	2	2	2	2	-	-	-	-	-	8		
İslâm Dini Esasları	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Tefsir Usulü ve Tarihi			3	-	-	-	-	-	-	-	-	3		
Hadis Usulü ve Tarihi			3	-	-	-	-	-	-	-	-	3		

⁵⁹ Ev, a.g.d.t., s.61-64.

Tefsir			-	4	4	2	-	-	-	-	10	
Hadis			—	4	4	2	-	-	-	-	10	33.83
Kelâm			—	—	—	4	4	2	-	-	10	
İslâm Hukuku Usulü			-	—	-	-	4	-	-	-	4	
İslâm Hukuku			-	-	-	-	4	4	-	-	8	
İslâm Mez. Tar.			-	-	-	-	-	4	-	-	4	
Tasavvuf Tarihi			—	—	-	-	—	—	4	-	4	
İslâm Felsefesi Tarihi			-	-	-	-	-	4	-	-	4	
İslâm Tarihi			4	4	2	-	-	-	-	-	10	
Türk İslâm			-	2	-	-	-	-	-	-	2	7.96
Türk- İslâm Sanatları Tarihi			-	-	-	-	2	—	-	-	2	
İslâm Kurumları Tarihi			-	-	-	-	-	-	-	2	2	
Din Felsefesi			-	-	-	-	-	-	-	4	4	
Dinler Tarihi			-	-	-	-	-	-	4	-	4	
Din Eğitimi			-	-	-	-	-	-	4	-	4	9.95
Din Psikolojisi			-	-	-	-	-	-	-	4	4	
Din Sosyolojisi			-	-	-	-	-	-	-	4	4	
İslâm Ahlâkı			2	—	-	-	-	-	-	-	2	
Mantık			2	—	—	—	-	-	-	-	2	3.98
İlkçağ Fel. Tar.			-	-	-	2	-	-	-	-	2	
Yeniçağ Fel.			-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Atatürk İlke ve İnkılapları			2	2	-	-	-	-	-	-	4	
Türk Dili			2	2	-	-	-	-	-	-	4	6.96
Yabancı Dil			2	2	-	-	-	-	-	-	4	

Beden Eğitimi ve Güzel Sanatlar			1	1	-	-	-	-	-	-	2	
Eğitime Giriş			-	-	3	-	-	-	-	-	3	
Eğitim Sosyolojisi			-	-	-	2	-	-	-	-	2	
Araştırma Teknikleri			-	-	-	2	-	-	-	-	2	
Eğitim Psikolojisi			-	-	-	-	3	-	-	-	3	
Genel Öğrt. Metod.			-	-	-	-	-	3	-	-	3	10.44
Ölçme ve Değ.			-	-	-	-	-	3	-	-	3	
Özel Öğrt. Yönt.			-	-	-	-	-	-	3	-	3	
Rehberlik			-	-	-	-	-	-	-	2	2	
Diploma			-	-	-	-	-	-	2	2	4	1.99
Öğretmenlik Uygulaması			-	-	-	-	-	-	-	2	2	0.99
Seçimlik Dersler			-	-	6	6	6	6	6	6	36	17.91
Toplam			27	27	23	24	23	26	25	26	201	

Bir öncekine göre ders yükünün hafifletildiği bu programda alan bilgisi dersleri %51.74, genel kültür (felsefe grubu ve zorunlu dersler) %10.14, öğretmenlik bilgisi dersleri %10.44, Arapça %5.97 (hazırlıkla birlikte %23.39), seçmeli dersler %17.91 oranında yer almaktadır. Dikkat edilecek olursa bu programda da öğretmenlik bilgisi alanındaki derslerin millî eğitim şûralârında tavsiye edilen %25'lik seviyenin çok altındadır. Bu programın öğretmen yetiştirmeye yönelik en olumlu tarafı, Millî Eğitim Bakanlığı'nın istekleri doğrultusunda, daha önce üç hafta olan öğretmenlik uygulamalarının süresinin bir yarıyla çıkarılmasıdır.

1998-1999 öğretim yılından itibaren İlâhiyat Fakülteleri "İlköğretim DKAB Öğretmenliği Programı" ve "İlâhiyat Lisans Programı" olmak üzere iki bölüm

halinde teşekkül etmekte, öğrenciler girecekleri bölüme üniversite seçme sınavı sonunda tercih ve puanlarına göre yerleştirilmekte, hazırlık sınıfı kaldırılarak öğrenim süresi dört yıla indirilmiştir. Öğrencilere İlköğretim DKAB Öğretmenliği programında Sosyal Bilgiler veya Türkçe yan alan derslerim alma zorunluluğu getirilerek “Yan Alan“ uygulamasına geçilmekte, ayrıca öğretmenlik bilgisi derslerinin yanı sıra “Okul Deneyimi I ve II“ adı altında haftada bir saat seminer ve dört saat okuldaki çalışmalardan oluşan iki dönem süreli, öğretmenlik uygulamalarından önce öğrencilerin okul ortamını tanımaları ve bu ortama alışmalarını sağlamaya yönelik bir dersle birlikte bir dönem sürecek olan öğretmenlik uygulamaları yer almaktadır. Beşinci yarıyıldan itibaren programda yer almaya başlayan toplam 14 kredi/saatlik seçmeli dersler önceki programdaki gibi burada da bulunmaktadır. Bu program aşağıda görülmektedir.

Tablo 1. 13. 1998-99 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren İlahiyat Fakültelerinde Uygulanan Ders Programı⁶⁰

DERSLER	YARIYILLAR								Top.	%
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
Arapça	6	6	6	6	-	-	-	-	24	13.48
İslâm Dini Esasları	2	2	-	-	-	-	-	-	4	16.85
Kur'an'ın Ana Konuları	2	-	-	-	-	-	-	-	2	
Kur'an Okuma	-	5	5	-	-	-	-	-	10	
Hadis	-	-	2	-	-	-	-	-	2	
Tefsir	-	-	-	2	-	-	-	-	2	
Tasavvuf	-	-	-	2	-	-	-	-	2	
Kelâm	-	-	-	-	2	-	-	-	2	
İslâm Hukuku	-	-	-	-	2	-	-	-	2	
Mezhepler Tarihi	-	-	-	-	-	2	-	-	2	
İslâm Felsefesi	-	-	-	-	2	-	-	-	2	
Hz. Muhammed'in Hayatı	2	-	-	-	-	-	-	-	2	

⁶⁰ Ev, a.g.d.t., s.65-66.

İslâm Tarihi	—	2	-	—	—	—	—	—	2	337
İslâm Sanatları ve Estetiği	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Din Felsefesi	-	-	-	-	-	-	2	—	2	5.61
Dinler Tarihi	-	—	-	-	-	-	-	2	2	
Din Eğitimi	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Din Sosyolojisi	-	-	-	2	-	-	-	-	2	
Din Psikolojisi	-	-	2	-	-	-	-	-	2	
Sosyal Bil. Met.	-	2	-	-	-	-	-	-	2	5.61
Türk Dili	2	2	-	-	-	-	-	-	4	
Türk Tarihi ve Kültürü	-	-	-	2	-	-	-	-	2	
Osmanlı Türkçesi	-	-	-	-	2	-	-	-	2	
Türkiye Türkçesi	-	-	2	-	-	-	-	-	2	
Sosyal Bil. Gir.										6.73
Yazılı ve Sözlü Ani.	—	—		2		—	—	—	2	
Vatandaşlık Bil.				2					2	
Türk Edebiyatı	—				2	—	—	—		
Uygarlık Tarihi			—	—	2				2	
Çocuk Edebiyatı	-	-				2	-	-		
Osmanlı Tarihi					~					
Türkçe Öğretimi	—	—					2	—	2	
Sos. B. Al ve Ört.							2			
Dil ve Kültür	—	—						2	2	
Siyasi Coğr.								2	2	
Felsefe Tarihi	-	-	-	2	-	-	-	-	2	2.24
Ahlâk Felsefesi	-	—	-	-	-	-	-	2	2	

Yabancı Dil	2	2	-	-	-	-	-	-	4	7.86
Türk Din Musikisi	-	-	-	-	-	3	-	-	3	
Güzel Konuşma	-	-	-	-	-	3	-	-	3	
Atatürk İlke ve İnk.	-	-	-	-	2	2	-	-	4	
Seçimlik Dersler	-	-	-	-	4	4	4	2	14	7.86
Öğretmenlik Mesl. Giriş	3	-	-	-	-	-	-	-	3	29.77
Temel Bilg, Tekn.	4	-	-	-	-	-	-	-	4	
Gelişme ve Öğrenme	-	3	-	-	-	-	-	-	3	
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	-	-	-	5	-	-	-	-	5	
Öğrt Tekn. ve Materyal Geliştirme	-	-	-	-	4	-	-	-	4	
Sınıf Yönetimi	-	-	-	-	-	4	-	-	4	
Özel öğretim Yöntemleri	-	-	-	-	-	4	4	-	8	
Çocuk ve Ergen Psikolojisi	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
Rehberlik	-	-	-	-	-	-	-	3	3	
Okul Deneyimi	-	-	5	-	-	-	5	-	10	
Öğretmenlik Uyg.	-	-	-	-	-	-	-	8	8	
Toplam	23	24	22	23	20	24	21	21	178	

Programda yer alan dersler gruplandırılacak olursa alan bilgisi derslerinin %25.83, genel kültür derslerinin %10.10, öğretmenlik bilgisi derslerinin de %29.77 şeklinde dağıldığı görülecektir. Ayrıca %12.37 oranında yan alan dersleri, %7.86 oranında seçimlik dersler ve %13.48 oranında Arapça dersleri bulunmaktadır.

Tablo 1. 14. Günümüzde Uygulanmaya Devam Edilen Son İlahiyat Programı⁶¹

DERSLER	HAZIRLIK	YARIYILLAR								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	TOP LAM
Arapça	30	2	2	2	2					38
Kur'an okuma ve tecvit		2	2	2	2	2	2	2	2	16
İbadet Esasları		2	2							4
Tefsir Tarihi		2								2
Hadis Tarihi		2								2
Siyer-i Nebî-I		2	2							4
Akaid Esasları		2								2
Eğitim Bilimine Giriş		2								2
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi		2	2							4
Türk Dili		2	2							4
Yabancı Dil		3	3							6
Tefsir Usulü			2							2
Hadis Usulü			2							2
Eğitim Psikolojisi			2							2
Tefsir				2	2	2	2	2	2	12
Hadis				2	2	2	2	2	2	12
Fıkıh Usûlü				2	2					4
Felsefe Tarihi				2						2
İslam Tarihi				2	2					4
Din Psikolojisi				2						2
Osmanlıca				2						2
Öğretim İlke ve Yöntemleri				2						2
Kelâm					2	2				4

⁶¹<http://ilahiyat.kilis.edu.tr/iysdosya/13.08.2017%C4%B0lahiyat%20KATALOG%20SON%20HAL%C4%B0-1.pdf>. (15.11.2018).

1. 2. İDKAB ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ

1.2.1. İDKAB Öğretmenliği Bölümünün Tarihsel Süreci

Daha önceleri din eğitimi öğretmenlerini yetiştirme işinin tamamını İlahiyat Fakülteleri üstlenmişken, 1998-1999 eğitim- öğretim yılından itibaren Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni yetiştirmek için İlahiyat Fakültelerinin bünyelerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü açılmıştır. 1998-1999 yılından itibaren bünyesinde Eğitim Fakültesi bulunan üniversitelerdeki İlahiyat Fakültelerinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programı ile İlahiyat Lisans Programı olmak üzere iki ayrı program uygulanmaya başlanmıştır. On bir İlahiyat Fakültesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü açılmıştır.⁶² Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programından mezun olan öğrenciler Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni olabiliyorken, İlahiyat Lisans Programından mezun olan öğrenciler ise Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çeşitli görevler alabiliyorlardı.⁶³ Ayrıca İlahiyat Lisans Programından mezun olan öğrenciler, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesince, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde kurulan Enstitü Anabilim Dalı çerçevesinde yürütülen, üç yarıyla eşdeğer bir süreyi kapsayan tezsiz yüksek lisans aldıktan sonra ortaöğretim kurumlarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni veya İmam Hatip Liselerinde meslek dersleri öğretmeni olarak görev yapabilmişlerdir.⁶⁴

İlahiyat Fakültelerinde yapılan bu ciddi değişikliklerle beraber İlahiyat Programı müfredatında da ciddi değişiklikler yapıldı. Daha önceki programda öğretmenlik meslek bilgisi dersleri program içerisinde kredi sayısı az tutulmuşken bu programda 54 kredi ile programın bel kemiğini oluşturmuştur. Bu değişiklik öğretmen yetiştirme eğitimi açısından olumlu kabul edilmişse de alan derslerinin sayısının ciddi oranda düşürülmesi tartışmalara neden olmuştur. Tartışmaların

⁶² “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.”

⁶³ Doğan- Ege, a.g.e., s.221.

⁶⁴ Şimşek, a.g.d.t., s.51.

merkezinde alan derslerini yeterli düzeyde alamayan adayların alan bilgisi konusunda yeterli olamayacağıydı.⁶⁵

2006 yılında Yüksek Öğretim Kurulu'nun almış olduğu kararla; Öğretim birliği yasası gereğince Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünü, İlahiyat Fakültelerinin bünyesinden alarak Eğitim Fakültelerine aktarmıştır.⁶⁶ Ayrıca aynı yıl içerisinde İlahiyat Fakültesi mezunlarının öğretmen olabilmeleri için almak zorunda oldukları ve sadece Ankara Üniversite'sinde alınabilen pedagojik formasyon programının başka üniversitelerde de açılmasını kararlaştırmıştır.⁶⁷ YÖK genel kurulu 27.07.2010 tarihinde aldığı karar ile bölümün adı değiştirerek, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü adını vermiştir.

10 Mayıs 2012 yılında YÖK almış olduğu kararla İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünü tekrardan İlahiyat Fakülteleri bünyesine almış⁶⁸ ve 2014 yılında aldığı kararda ise İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünü kapatmıştır. 2015 ÖSYS tercih klavuzunda İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü yer almamıştır.⁶⁹

1.2.2. İDKAB Öğretmenliği Bölümünün Programı

Tablo 1.15. 1998- 1999 Eğitim-Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmaya Başlanan DKAB Programı

Alan Bilgisi Dersleri	%25.83	46 Kredi
Genel Kültür Dersleri	%10.10	18 Kredi
Yan Alan Dersleri	%12.34	22 Kredi
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri	%29.77	54 Kredi
Arapça	%13.84	24 Kredi
Seçmeli Dersler	%7.86	14 Kredi
Toplam	%100	178 Kredi

⁶⁵ Ev, a.g.d.t., s.67.

⁶⁶ Yüksel Kavak, Öğretmen Yetiştirme Eğitim Fakülteleri (1982-2007). (2007). *Yükseköğretim Kurulu Yayınları*, Ankara, s.66-67.

⁶⁷ Doğan- Ege, a.g.e., s.221.

⁶⁸ Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007). (2007). *Yükseköğretim Kurumu Yayınları*, Ankara, s.66.

⁶⁹ ÖSYM. (2014). *2014 ÖSYS Yükseköğretim Programları Kontenjanları Klavuzu*.

Tablo 1.16. 2006-2010 Yılları Arasında Uygulanan DKAB Programı⁷⁰

Alan Bilgisi Dersleri	%36.84	56 Kredi
Genel Kültür Dersleri	%26.31	40 Kredi
Öğretmenlik Bilgisi Dersleri	%23.02	35 Kredi
Arapça	%3.94	6 Kredi
Seçmeli Dersler	%9.86	15 Kredi
Toplam	%100	152 Kredi

Tablo 1. 17. 2010 Sonrası Uygulanmaya Başlanan İDKAB Programı⁷¹

DERSLER	YARIYILLAR								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII	TOP.
Psikolojiye Giriş	2								2
Temel Dini Bilgiler	3	3							6
Arapça	3	3	3						9
Hz. Muhammed'in Hayatı	2								2
Kur'an Okuma Bilgi ve Becerisi	3		3		3				9
Eğitim Bilimine Giriş	3								3
Türkçe	2	2							4
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi	2	2							4
İngilizce	3	3							6
Sosyolojiye Giriş		2							2
İslam Tarihi		2							2
Eğitim Psikolojisi		3							3
Hz. Muhammed'in Hadisleri			2						2

⁷⁰ Şahin, Kızılabdullah, *Dün, Bugün ve Gelecek Üçgeninde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Programları*, Ankara, 2016, s.35.

⁷¹ http://www.divinity.ankara.edu.tr/?page_id=298. (25.11.2018).

ve Öğretileri								
Din Psikolojisi			2					2
Felsefeye Giriş			2					2
Öğretim İlke ve Yöntemleri			3					3
Bilgisayar			4	4				8
Tefsir				2				2
Din Sosyolojisi				2				2
İslam'da Sanat ve Estetik				2				2
İslami Türk Edebiyatı				2				2
Öğretim Tekn. ve Mat. Tas.				4				4
Türk Eğitim Tarihi				2				2
Ahlak Felsefesi					2			2
Kelam					2			2
Medya ve İletişim					2			2
Ölçme ve Değerlendirme					3			3
Sınıf Yönetimi					2			2
Din Felsefesi						2		2
Dini Musiki						2		2
Yaşayan Dünya Dinleri						2		2
Mezhepler Tarihi						2		2
Ahlak ve Değerler Eğitimi						2		2
Özel Öğretim Yöntemleri					4	4		8
Topluma Hizmet Uygulamaları						3		3
Din Eğitimi							2	2
Okul Deneyimi							5	5
Rehberlik							3	3

Özel Eğitim							2		2
Bilimsel Araştırma Yöntemleri							2		2
Kur'an'da Ana Temalar								2	2
Kültürlerarası Din Öğretimi								2	2
Osmanlı Türkçesi								2	2
Öğretmenlik Uygulaması								8	8
Türk Eğit. Sist.								2	2

1.3. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ VE DKAB ÖĞRETMENLERİ YETERLİKLERİ

1.3.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi

3 Mart 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanun'una göre imam-hatip okulları açılmıştır. Bunun yanında okullarda okutulan din dersleriyle ilgili düzenlemeler yapılarak varlığı devam ettirilmiştir. Ancak Cumhuriyet'in tek partili döneminde (1923-1946) din öğretimi uygulamaları açısından bir çok sorun yaşanmıştır.⁷²

Tevhid-i Tedrisat Kanun'a göre; ilkokul programlarında "Kur'an-ı Kerim ve Din Dersleri" adı ile 2, 3, 4 ve 5. sınıflarda ikişer saat; ortaokulun 1. ve 2. sınıflarında "Din Bilgisi" adıyla birer saat yer verilmiştir.⁷³ Ancak daha sonra laik bir ülkede din dersinin varlığı tartışma konusu olmuştur.⁷⁴ Bunun sonucunda 1926 eğitim-öğretim programında ise din dersi 3. sınıftan başlatılmış ve bir saate

⁷² Recep Kaymakcan. (2006). Türkiye'de Din Eğitimi Politikaları Üzerine Düşünceler. *Ekev Akademi Dergisi*, Sakarya, 10(27):23.

⁷³ İlhan Yıldız. (2009). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi: Zorunlu Mu Kalmalı, Yoksa Seçmeli Mi Olmalı?. *Tubav Bilim Dergisi*, Van, 2(2):244.

⁷⁴ Beyza Bilgin, *Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri*, Emel Matbaası, Ankara, 1980, s.45.

indirilmiştir. ⁷⁵ 1930 eğitim-öğretim programında “Din Bilgisi” dersi program dışı kalmış sadece 5. sınıf öğrencileri için veliler isterlerse sadece perşembe günleri öğleden sonra yarım saat olarak verilmeye başlanmıştır.⁷⁶ Din dersleri 1931-1932 eğitim öğretim yılında şehir okullarından⁷⁷ 1939 yılında da köy okullarından kaldırılmıştır.⁷⁸ Böylelikle din vicdan işidir anlayışından hareketle⁷⁹ din eğitimi ve öğretimi Cumhuriyetin ilk yıllarından başlanarak Tevhid-i Tedrisat’ın aksine tedrici olarak eğitim sisteminin dışında bırakılmıştır.⁸⁰ Böylelikle ülkede din öğretimi veren hiçbir kurum kalmamıştır.

1946 yılında çok partili hayata geçilmesiyle beraber her alanda olduğu gibi din eğitiminde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Çok partili dönemle beraber din eğitiminin okullarda tekrar okutulması gerektiği tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmaların yaşanmasına neden olan durumlar şunlardır:

- Ülkede yaşanan ahlaki çöküntüler⁸¹
- Komünizm tehlikesinin ortaya çıkması⁸²
- Çocukların büyüklere saygı göstermemesi⁸³
- Dinin Türk kültürünün önemli bir unsuru olması⁸⁴
- Vatandaşlara dinî bilgi verecek bir kaynak bulunmaması⁸⁵

1946 yılında Tevhid-i Tedrisat ruhuna geri dönme isteğiyle okullarda din dersinin yeniden okutulması teklif edilmiş ama din dersinin okullarda okutulması

⁷⁵ Recai DOĞAN, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Tevhid-i Tedrisat Çerçevesinde Din Eğitimi-Öğretimi ve Yapılan Tartışmalar”, Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi Öğretimi İlmi Toplantısı, İzmir 4-6 Aralık 1998, Yayına Hazırlayanlar: Fahri Unan-Yücel Hacaloğlu, Türk Yurdu Yayınları, Ankara 1999, s.273.

⁷⁶ Necdet Sakaoğlu, *Osmanlıdan Günümüze Eğitim Tarihi*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003. s.212.

⁷⁷ Doğan- Ege, *a.g.e.*, s.106.

⁷⁸ Yahya Akyüz, *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri(1848–1940)*, Doğan Basımevi, Ankara, 1978, s.279.

⁷⁹ Mehmet Akgül, *Türkiye’de Din ve Değişimi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2002, s.294.

⁸⁰ Veli Öztürk, “Çok Partili Dönemde Din Eğitimi Öğretimi”, Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi Öğretimi İlmi Toplantısı, İzmir 4-6 Aralık 1998, Yayına Hazırlayanlar: Fahri Unan-Yücel Hacaloğlu, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1999, s.291.

⁸¹ Yaşar Nuri Öztürk, *Allah İle Aldatmak*, Yeni Boyut Basımevi, İstanbul, 2008, s.282.

⁸² Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye’de Siyasal Partiler 1859-1952*, Arba Yayınları, İstanbul, 1995, s.200.

⁸³ Bilgin, *a.g.e.*, s.56.

⁸⁴ Kaymakcan, *a.g.e.*, s.23.

⁸⁵ Şerif Mardin, *Türkiye’de Din ve Siyaset*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993, s.100.

laik devlet anlayışıyla bağdaşmayacağı düşüncesiyle Fransa örneğine⁸⁶ uygun olarak “Muhasebet-ı Ahlakiye” dersinin eğitim programına konulması kabul edilmiştir.⁸⁷

1949 yılında TBMM’de yapılan tartışmalar sonucunda ilkokullarda 4. ve 5. sınıflarda haftada ikişer saat ders programı dışında ve velinin izniyle okutulmaya başlanmıştır.⁸⁸ 1950 yılında ise Din dersi, Türkçe dersi içerisinde haftada bir saat olmak üzere ders programı içerisine alınmıştır.⁸⁹ 1949 yılından itibaren İmam- Hatip kursları açılmaya başlandı. Bu kurslar 1950-1951 eğitim öğretim yılında İmam- Hatip okulu ismini almıştır.⁹⁰ 1956 yılında ortaokulların 1. ve 2. sınıflarına, 1967-1968 eğitim öğretim yılında da liselerin 1. ve 2. sınıflarına, 1976-1977 eğitim öğretim yılında da ortaokulların ve liselerin 3. sınıflarına din dersi eklenmiştir.⁹¹ Talim ve Terbiye Kurulu’nun 22.05.1974 tarihli 347 sayılı kararıyla 1974- 1975 eğitim öğretim yılından itibaren, ilkokul 4. ve 5. sınıflarda, ortaokul ve liselerin bütün sınıflarında zorunlu ahlak dersi getirilmiştir.⁹²

1980 darbesinden sonra din derslerinin zorunlu olması yönünde çalışmalar yürütülmüş, 1981 yılında din dersleri “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” olarak birleştirilmiştir.⁹³ 1982 yılında kabul edilen anayasada din derslerinin zorunlu okutulacağı ifade edilmiştir:

“Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.

Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.”⁹⁴

2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren ortaokul, İmam-Hatip ortaokulları ve liselerin bütün sınıflarında eğitim programlarına seçmeli Hz. Muhammed’in Hayatı ve Kur’an- ı Kerim dersleri eklenmiştir.

⁸⁶ Fransa örneğine göre din eğitimi; Okul yönetimi öğrenciye veya anne-babaya din dersini isteyip istemediğini soruyor. Dersin istenmesi durumunda yetkili bir din adamı tarafından öğle tatilinde veya derslerden sonra bir ya da iki saat ders veriliyor. Ama hiçbir şekilde sınav yapılmıyor ve not verilmiyor.

⁸⁷ Yıldız, a.g.m., s.244.

⁸⁸ Öcal, Mustafa. (1998). Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa, 7(7):261,

⁸⁹ Doğan-Ege, a.g.e., s.109.

⁹⁰ Şevki Aydın, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı*, İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, s.76.

⁹¹ Tahsin Banguoğlu, *Kendimize Geleceğimiz*, Derya Dağıtım, İstanbul, 1984, s.99.

⁹² Aydın, a.g.e., s.53.

⁹³ Yazıcı, a.g.y.t., s.21.

⁹⁴ T.C. 1982 Anayasası, 24. Madde.

1.3.2. DKAB Öğretmenleri Yeterlikleri

Öğretmenlik mesleğini icra edecek kişinin bazı özellik ve yeterliklere de sahip olması gerekir. Yeterlik, bir kişiye belirli bir rolü icra edebilme kabiliyeti kazandırmaktır. Kişinin çevredeki belli bir yerde belirli bir işi gerektiğinde yapabilmesidir.⁹⁵ Yeterlik, bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücünü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur.⁹⁶ Yeterlik, ferdin görevleri ile ilgili rollerini kurumun hedef ve amaçlarına uygun olarak yerine getirebilmesi için gereken bilgi, beceri ve tutumları ifade eder.⁹⁷

Verilen tanımlardan hareketle yeterlilik kavramı genel anlamıyla; kişinin bir işi yapabilmesi için sahip olduğu güç ve özellik olarak ifade edilebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu öğretmenlerin yeterliğiyle ilgili çalışmada ise yeterlik kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

“Bir işi etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.”⁹⁸

Güncellenen Öğretmenlik Bilgisi Genel Yeterlikleri; “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, “tutum ve değerler” olmak üzere birbirleriyle ilişkili ve birbirlerini tamamlayan 3 yeterlik alanı ile 11 alt yeterlik alanı ve bu yeterliklerle ilişkin 65 göstergeden oluşmaktadır.⁹⁹

A. Mesleki Bilgi

A.1. Alan Bilgisi: Alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahiptir.

A.2. Alan Eğitimi Bilgisi: Alanıyla ilgili öğretim programına ve pedagojik alan eğitimine hakim olması

⁹⁵ Şevki Aydın, *Din Dersi Öğretmenlerinin Pedagojik Sorunları*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri, 1996, s.29.

⁹⁶ Ziya Burasahoğlu, *Eğitim Yöneticisinin Yeterlilikleri*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981, s.5.

⁹⁷ Bursahoğlu, a.g.e., s.5.

⁹⁸ Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Ankara, s. 2.

⁹⁹ Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Ankara, s. 8.

A.3. Mevzuat Bilgisi: Öğretmen ve birey olarak görev, hak ve sorumluluklarına ilişkin mevzuata uygun davranır.

B. Mesleki Beceri

B.1. Eğitim Öğretimi Planlama: Eğitim öğretim sürecini etkin bir şekilde planlar.

B.2. Öğrenme Ortamları Oluşturma: Bütün öğrenciler için etkili öğrenmenin gerçekleşebileceği sağlıklı ve güvenli öğrenme ortamları ile uygun öğretim materyallerini hazırlar.

B.3. Öğretme Öğrenme Sürecini Yönetme: Öğretme öğrenme sürecini etkili bir şekilde yürütür.

B.4. Ölçme Değerlendirme: Ölçme ve değerlendirme yöntem, teknik ve araçlarını amaçlarına uygun bir şekilde kullanır.

C. Tutum ve Değerler

C.1. Milli, Manevi ve Evrensel Değerler: Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir.

C.2. Öğrenciye Yaklaşım: Öğrencilerin gelişimini destekleyici tutum sergiler.

C.3. İletişim ve İşbirliği: Öğrenci, meslektaş, aile ve eğitimin diğer paydaşları ile etkili iletişim ve işbirliği kurar.

C.4. Kişisel Mesleki Gelişim: Öz değerlendire yaparak kişisel mesleki gelişimine yönelik çalışmalara katılır

Öğretmenin yeterli olması öğrencinin iyi yetişmesi açısından oldukça önemlidir. Çünkü kişiye istenilen şekli verecek, toplumun değerlerini verecek usta kişi öğretmendir.¹⁰⁰ Öğretmenler bunu yaparken de öğrenciye bilgiyi hazır sunmak yerine onu merkeze alıp ona rehberlik ederek bilgiyi ona buldurmaları öğrenmenin daha kalıcı olması açısından önemlidir. Ayrıca öğretmenler bilim ve teknolojinin

¹⁰⁰ Mustafa Yılmaz, *Öğretmenlik Mesleğinin Meseleleri*, Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, s.42.

hızla gelişmesi sonucunda küreselleşen dünyamızda ortaya çıkan yeni sorunlar üzerine düşünen, onlara çözüm getiren uyanık kimseler olmak zorundadırlar.¹⁰¹

Eğitim sistemi içerisinde yeterli bir öğretmen, var olan imkanların doğru kullanılmasını sağlayan, öğrencilerin uğraştığı sorunları iyi analiz edebilen ve bunlara uygun çözümler üretebilen, bireylerle ve toplumla iyi ilişkiler kurabilen, bireyleri doğru meslek seçimine yönlendirebilen, bireylerin bireysel farklılıklarını gözeterek onları eğitim sürecine dahil edebilen kişidir.¹⁰²

YÖK'ün belirlediği yeterlilik alanları şunlardır:

1. Konu alanı ve alan eğitime ilişkin yeterlilikler,
2. Öğretme- öğrenme sürecine ilişkin yeterlilikler,
3. Öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma,
4. Diğer mesleki yeterlilikler,

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni de yukarıda bahsedilen yeterlilikler doğrultusunda kendisini iyi yetiştirmesi gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2008 yılında öğretmenlerin sahip olması gereken özel alan yeterlikleri çalışmasında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken özel alan yeterliklerini belirlemiştir. Yapılan bu çalışmada İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler 6 yeterlik alanı, 31 alt yeterlik ve her alt yeterlikle ilgili 3 performans göstergesi belirlenmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken 6 yeterlik alanı şunlardır:

A. Öğretimi Planlama, Düzenleme ve Değerlendirme

Bu yeterlik alanı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, eğitim öğretim sürecini planlama ve uygulama, ders işlenişine ve amacına uygun materyal ve yöntem- teknikleri tespit etme ve uygulama, bireylerin farklı özelliklerini göz önünde bulundurarak objektif ve daha reel ölçme aracı geliştirerek uygulama alanlarını kapsamaktadır. 8 adet alt yeterlikten oluşmaktadır.

¹⁰¹ Ferhat Oğuzkan, *Öğretmenliğin Üç Yönü*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1971, s.3.

¹⁰² İsa Esme vd., *İstanbul Maltepe ve Kartal İlçeleri Öğretmen Profili Araştırması*, İstanbul, 2003. s.60.

B. Din Olgusu

Bu yeterlik alanı; din ile ilgili temel kavramları, dinin tarih sürecince geçirdiği değişim ve evreleri, dinin toplum ve kültür üzerindeki etkisi, İslam'ın Türkler arasındaki yayılması, dini anlayışların oluşması, ve İslam'ın Medeniyetere olan etkisini kapsamaktadır. 10 adet alt yeterlikten oluşmaktadır.

C. İnanç

Bu yeterlik alanı; İnanç ilkelerini, inancını sahip olması gereken özelliklerini ve inancın dini davranışlar (ibadetler) üzerindeki etkisini kapsamaktadır. 3 alt yeterlikten oluşmaktadır.

D. İbadet

Bu yeterlik alanı; İbadet kavramının ne olduğunu, ibadet ile inanç arasındaki bağlantıyı, yapılması gereken ibadetlerin neler olduğu, ibadetler yapılırken neye dikkat edilmesi gerektiği ve hangi dua ve surelerin okunması gerektiği gibi durumları kapsamaktadır. 7 alt yeterlikten oluşmaktadır.

E. Ahlakî Değerler

Bu yeterlik kapsamı; Hz. Muhammed'in örnek ahlakından hareketle bireylerin taşıması gereken güzel ahlaki davranışların neler olduğu ve bu ahlaki davranışların birey, toplum aile açısından faydalarını kapsamaktadır. 6 alt yeterlikten oluşmaktadır.

F. Mesleki Gelişimi Sağlama

Bu yeterlik alanı; Öğretmenin mesleğini icra ederken karşılaştığı sorunlara çözüm üretmesine yardımcı olabileceği ve öğretmenin mesleki anlamda kendini

geliştirmesi sağlayıcı temel yeterlikleri kapsamaktadır. 3 alt yeterlikten oluşmaktadır.¹⁰³

¹⁰³ Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri*. Ankara, s.220-236.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

İlköğretimde görev yapan İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu ve İlahiyat Programından mezun Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin hangi değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ve din dersi öğretmeni yetiştiren kurumların artılarını ve eksilerini saptamak amacıyla literatür taraması yapılmış ve geçerliği ve güvenilirliği ölçülmüş 5 faktörlü “*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin Yeterlikleri*” anketi kullanılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma Gaziantep ilinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü ve İlahiyat Programından mezun olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerin yeterliklerini konu almaktadır.

Araştırmanın evrenini Gaziantep ilinde görev yapan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm İDKAB Öğretmenliği bölümü ve İlahiyat Programı mezunu ve 2000- 2015 yılında göreve başlamış 603 DKAB dersi öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın evrenine giren öğretmenler rastgele ve Gaziantep ilinin tamamını kapsayacak şekilde seçilmiştir. Rastgele örnekleme, evrendeki bütün öğelerin eşit ve bağımsız belirlenme ihtimalinin olduğu örnekleme yöntemidir.¹⁰⁴ Araştırmanın anket formu Gaziantep ilinde görev yapan 390 Din Kültürü ve Ahlak

¹⁰⁴ Ali Baltacı. (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Bitlis, 7(1):238.

Bilgisi dersi öğretmenine çeşitli kanallarla ulaştırılmış ve 117 kişi anket formunu doldurarak geri dönüt yapmıştır

2.3. VERİ TOPLAMA ARACI

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerini tespit etmek amacıyla hazırlanan veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Veri toplama aracımız olan anket formunda, kişisel özellikleri belirlemeye yönelik 8 soru ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki yeterliklerini belirlemeye yönelik 40 sorudan oluşan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlikleri Ölçeği'nden oluşmaktadır.

Araştırmada kullanılan anket 5 boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar şunlardır.

1. Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme Yeterlik Bilgisi
2. Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama Yeterlik Bilgisi
3. Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişkide Yeterlik Boyutu
4. Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme Yeterliği
5. Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma Yeterlik Boyutu

Bu beş yeterlik boyutunu oluşturan maddeler şunlardır:

1. Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme Yeterlik Bilgisi

- Öğrencilerin gelişimini sağlayacak önerileri içeren dönütler verme ve başarısız öğrencilere etkin yönlendirmeler yapma
- Derse başlarken öğrencinin ilgi ve dikkatini konuya çekebilme
- Sözel dili (sesi) etkili biçimde kullanabilme
- Tutum davranışları ile öğrencilere ve çevresine örnek olabilme
- Bir öğretmen olarak öğrencilerle “etkili iletişim” kurabilme
- Öğrencilere rol model olabilme
- Beden dilini etkili biçimde kullanabilme
- Olumlu davranışları övme ve içsel pekiştiricileri kullanabilme
- Bilgisayar ve interneti öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayacak şekilde kullanabilme

2. Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama Yeterlik Bilgisi

- Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme
- Derslerde programa uygun etkinlikler hazırlayıp uygulayabilme
- Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlayabilme
- DKAB Öğretim Programı kitapçığından etkin biçimde yararlanabilme
- Kazanımlara uygun öğretim yöntem ve tekniklerini belirleyebilme
- Öğrencilerin öğrenme stilini tanıyabilme
- Zamanı etkili ve verimli kullanabilme
- Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıyabilme (bilişsel, duyuşsal, devinişsel (vb.)
- Öğretimde çalışma yaprağı, grafik, film, kavram haritası vb. görsel materyalleri kullanabilme

3. Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişkide Yeterlik Boyutu

- Dersi planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurabilme
- Velilere karşı samimi ve hoşgörülü davranma
- Öğrencileri tanımak, ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek ve onların dünyasına girebilmek
- Öğrencilere kendi kendilerine öğrenme yollarını gösterebilme/öğrenmeyi öğretebilme
- Öğrencilerden gelen geribildirimleri izleyip buna göre gerekli girişimleri yapabilme
- Okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklerde aktif olarak görev alma
- Öğrencilerin derse karşı ilgi ve güdüsünün sürekliliğini sağlayabilme
- Kavramları öğrencilerin düzeyine uygun olarak açık ve anlaşılır biçimde sunabilme
- Öğrencileri yakından tanıyarak kişilik özellikleri ve performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olabilme
- Çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırabilme

- Öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıklarını takip ederek muhtemel yanlış anlamaları düzeltebilme

4. Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme Yeterliği

- Kazanımlara uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını belirleyebilme
- Bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek seviyeye ulaştırabilme
- Mesleki açıdan kendini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme (alanıyla ilgili yeni gelişmeleri takip etme)
- Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma
- Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek örnekleri bulma ve öğrencilere buldurabilme

5. Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma Yeterlik Boyutu

- Sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlayabilme
- Dersteki kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alabilme
- Öğrencilerin konuya ilgilerini çekecek ve düşüncelerini sağlayacak biçimde farklı sorular sorabilme

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yukarıda sayılan yeterliklere sahip olma düzeyleri, Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğiyle¹⁰⁵ toplanmıştır. Öğretmenlerin sahip oldukları yeterlik düzeyleri toplam puanlar kullanılarak değerlendirilmiştir.

Yapılan Faktör analizinde madde yük değerleri düşük olduğu için “Özel Alan Bilgisi Yeterliği”, “Öğretmenlik Bilgisi (pedagojik formasyon)Yeterliği” ve Genel Kültür Bilgisi Yeterliği” maddeleri anket formundan çıkarılmıştır.

¹⁰⁵ Detaylı bilgi için bkz. İbrahim Turan, Ümit Şimşek, Hasan Aslan. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, Sakarya, 30:188.

2.3.1. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Ölçme aracının geçerliliği, hazırlanan anketin neyi ölçtüğü ve hazırlanmış amacını ne kadar iyi gerçekleştirdiğini ifade eder.¹⁰⁶ Ölçme aracının güvenirligi ise “ölçme aracının ölçtüğü özelliği ya da özellikler ne derece bir kararlılıkta ölçmekte olduğunun göstergesidir.”¹⁰⁷

Öğretmenlerin yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan beş boyutlu anketin, geçerlik-güvenirlik çalışmasına, anketin iç tutarlığına ve ankette kullanılan maddelerin yeterliklerine ilişkin Cronbach Alpha testi yapılmıştır.

2.3.1.1. Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterliklerine ilişkin maddelerin analizleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. 1. Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Derslerde programa uygun etkinlikler hazırlayıp uygulayabilme	,68	,76
Öğrencilerin öğrenme stilini tanıyabilme	,66	,75
Kazanımlara uygun öğretim yöntem ve tekniklerini belirleyebilme	,65	,75
Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme	,63	,72
Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlayabilme	,60	,69
Öğretimde çalışma yaprağı, grafik, film, kavram haritası	,55	,67

¹⁰⁶ Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2002, s.16.

¹⁰⁷ Tavşancıl, a.g.e. s.34.

vb. görsel materyalleri kullanabilme		
Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıyabilme (bilişsel, duyuşsal, devinişsel vb.)	,50	,63
DKAB Öğretim Programı kitapçığından etkin biçimde yararlanabilme	,47	,60
Zamanı etkili ve verimli kullanabilme	,44	,59

Cronbach's Alpha: .90

Açıkladığı Varyans: %57,87

Öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” boyutunda sahip olmaları gereken 9 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre; maddelerin faktör yük değerlerinin .44 ile .68 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ilgili maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğu¹⁰⁸ ve “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .59 ile .76 arasında olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 9 yeterlik ifadesinin her biri ayırt edici özelliğe sahiptir.¹⁰⁹ “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Bu değer boyutun güvenilir olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.¹¹⁰ Bu bulgulara göre “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik boyutunun geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

¹⁰⁸ Şener Büyüköztürk. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Gelistirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(4):474.

¹⁰⁹ Veli Batdı, *İngilizce Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme Destekli Eğitsel Eğlenceli Etkinliklerin Öğrencilerin Öz-Yeterlik Becerileri, Öz-Düzenleme Stratejileri, Üstbiliş Becerileri, Motivasyonları Ve Akademik Başarılarına Etkisi*, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Elazığ, 2013, s. 169. Ayrıca bkz. <https://ders.es/tez/guvenilirlik.html>. (22/08/2019).

¹¹⁰ Gökhan Arastaman, Kamil Yıldırım, Elif Daşcı. (2015). Ölçme ve Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Denizli, 38: 227.

2.3.1.2. Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama

Öğretmenlerin, “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterliklerine ilişkin maddelerin analizleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. 2. Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Dersi planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurabilme	,52	,56
Velilere karşı samimi ve hoşgörülü davranma	,53	,72
Öğrencileri tanımak, ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek ve onların dünyasına girebilmek	,54	,70
Öğrencilere kendi kendilerine öğrenme yollarını gösterebilme/öğrenmeyi öğretebilme	,56	,70
Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma	,35	,65
Okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklerde aktif olarak görev alma	,52	,63
Öğrencilerin derse karşı ilgi ve güdüsünün sürekliliğini sağlayabilme	,49	,63
Öğrencileri yakından tanıyarak kişilik özellikleri ve performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olabilme	,55	,65
Kavramları öğrencilerin düzeyine uygun olarak açık ve anlaşılır biçimde sunabilme	,56	,65
Çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırabilme	,39	,54
Öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıklarını takip	,48	,62

ederek muhtemel yanlış anlamaları düzeltebilme		
--	--	--

Cronbach's Alpha: .89

Açıkladığı Varyans: %50,25

Öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” boyutunda sahip olmaları gereken 11 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin faktör yük değerlerinin .39 ile .56 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ilgili maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğu¹¹¹ ve “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .54 ile .72 arasında olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 11 yeterlik ifadesinin her biri ayırt edici özelliğe sahiptir.¹¹² “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Bu değer boyutun güvenilir olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.¹¹³ Bu bulgulara göre “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik boyutunun geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

2.3.1.3. Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki

Öğretmenlerin, “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterliklerine ilişkin maddelerin analizleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

¹¹¹ Büyüköztürk, a.g.m. s.274.

¹¹² Veli Batdı, a.g.d.t. s.169.

¹¹³ Arastaman, Yıldırım, Daşcı, a.g.m. s.227.

Tablo 2. 3. Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma	,47	,65
Derse başlarken öğrencinin ilgi ve dikkatini konuya çekebilme	,40	,56
Sözel dili (sesi) etkili biçimde kullanabilme	,42	,52
Tutum davranışları ile öğrencilere ve çevresini örnek olabilme	,63	,73
Bir öğretmen olarak öğrencilerle “etkili iletişim” kurabilme	,53	,66
Öğrencilere rol model olabilme	,56	,63
Beden dilini etkili biçimde kullanabilme	,48	,60
Olumlu davranışları övme ve içsel pekiştireçleri kullanabilme	,44	,58
Bilgisayar ve interneti öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayacak şekilde kullanabilme	,52	,59

Cronbach's Alpha: .86

Açıkladığı Varyans: %50,06

Öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” boyutunda sahip olmaları gereken 9 yeterli ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin faktör yük değerlerinin .40 ile .63 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ilgili maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğu¹¹⁴ ve “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

¹¹⁴ Büyüköztürk, a.g.m. s.274

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .52 ile .73 arasında olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 11 yeterlik ifadesinin her biri ayırt edici özelliğe sahiptir.¹¹⁵ “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” boyutunun Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Bu değer boyutun güvenilir olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.¹¹⁶ Bu bulgulara göre “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik boyutunun geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

2.3.1.4. Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterliklerine ilişkin maddelerin analizleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. 4. Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlayabilme	,42	,58
Bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek seviyeye ulaştırabilme	,58	,61
Mesleki açıdan kendini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme (Alanıyla ilgili yeni gelişmeleri takip etme)	,64	,58
Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma	,55	,62

¹¹⁵ Veli Batdı, a.g.d.t. s.169.

¹¹⁶ Arastaman, Yıldırım, Daşcı, a.g.m. s.227.

Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek örnekleri bulma ve öğrencilere buldurabilme	,49	,55
---	-----	-----

Cronbach's Alpha: .80

Açıkladığı Varyans: %54,03

Öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” boyutunda sahip olmaları gereken 5 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin faktör yük değerlerinin .42 ile .64 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine ilgili maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğu¹¹⁷ ve “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .55 ile .62 arasında olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 5 yeterlik ifadesinin her biri ayırt edici özelliğe sahiptir.¹¹⁸ Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme boyutunun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Bu değer boyutun güvenilir olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.¹¹⁹ Bu bulgulara göre “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik boyutunun geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

2.3.1.5. Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterliklerine ilişkin maddelerin analizleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

¹¹⁷ Büyüköztürk, a.g.m. s.274

¹¹⁸ Veli Batdı, a.g.d.t. s.169.

¹¹⁹ Arastaman, Yıldırım, Daşcı, a.g.m. s.227.

Tablo 2. 5. Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma Boyutu Faktör ve Madde Analiz Sonuçları

Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlayabilme	,61	,49
Dersteki kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alabilme	,68	55
Öğrencilerin konuya ilgilerini çekecek ve düşüncelerini sağlayacak biçimde farklı sorular sorabilme	,53	43

Cronbach's Alpha: .68

Açıkladığı Varyans: %61,12

Öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” boyutunda sahip olmaları gereken 5 yeterli ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin faktör yük değerlerinin .53 ile .61 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ilgili maddelerin birbirleriyle ilişkili olduğu¹²⁰ ve “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterli ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .43 ile .55 arasında olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 5 yeterli ifadesinin her biri ayırt edici özelliğe sahiptir.¹²¹ “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” boyutunun Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .68 olarak bulunmuştur.¹²² Bu değer boyutun güvenilir olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu bulgulara göre “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi

¹²⁰ Büyüköztürk, a.g.m. s.274

¹²¹ Veli Batdı, a.g.d.t. s.169.

¹²² Arastaman, Yıldırım, Daşcı, a.g.m. s.227.

Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik boyutunun geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 2. 6. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Öz Yeterlik Ölçeğinin İç Tutarlılık Yöntemiyle Hesaplanan Güvenirlik Katsayıları

Alt Boyutlar	İç Tutarlılık (Cronbach Alpha)
Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	.90
Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	.89
Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	.86
Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	.80
Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	.68
Ölçeğin Tümü İçin	.95

Tabloda görüldüğü üzere bu araştırmada kullanılan “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlikleri” ölçeği ile elde edilen veriler gerek ölçeğin tümü için gerekse alt boyutları için güvenilir bulunmuştur.¹²³ Cronbach Alfa değerinin yüksek olması aynı zamanda ölçeğin yapı geçerliğinin de yüksek olduğunu göstermektedir.¹²⁴

¹²³ Detaylı bilgi için bkz. Gökhan Demircioğlu, Ölçme Değerlendirme, *Geçerlik ve Güvenirlik*, Ed. Emin Karip, Pegem A Akademi Yayınevi, Ankara, 2008, s.71.

¹²⁴ Metin Yaşar. (2014). İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Denizli, 36:63.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterlik düzeylerini inceleyen bu araştırma, 2017- 2018 eğitim öğretim yılında 117 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin istatistiksel veriler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistiksel Veriler

N=117		N	%
Cinsiyet	Erkek	51	43,6
	Kadın	66	56,4
Görev Süresi	2,00	1	,9
	3,00	14	12,0
	4,00	18	15,4
	5,00	35	29,9
	6,00	12	10,3
	7,00	6	5,1
	8,00	7	6,0
	9,00	8	6,8
	10,00	5	4,3
	11,00	3	2,6

	12,00	3	2,6
	13,00	3	2,6
	14,00	1	,9
	16,00	1	,9
Mezun Olduğunuz Bölüm	İDKAB Öğretmenliği Bölümü	68	58,1
	İlahiyat Fakültesi Programı	49	41,9
Öğrenim Durumu	Lisans	110	94,0
	Yüksek Lisans	7	6,0
Mezun Olunan Lise Türü	İmam Hatip Lisesi	115	98,3
	Düz Lise/Genel Lise	2	1,7
Hizmet içi Eğitim Eğitime Katılma Durumu	Katıldım	71	60,7
	Katılmadım	46	39,3
Alanla İlgili Akademik Dergileri veya Kitapları Takip Etme Durumu	Takip Ediyorum	59	50,4
	Takip Etmiyorum	58	49,6
Alanla İlgili Yapılan Bilimsel Araştırmaları Takip Etme Durumu	Takip Ediyorum	61	52,1
	Takip Etmiyorum	56	47,9

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %43,6'sı erkeklerden, %56,4 kadınlardan oluşmaktadır. Görev süreleri 1 ile 16 yıl arasında değişmektedir. Öğretmenlerin %58,1'i DKAB ve İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu iken, %41,9'u İlahiyat Fakültesi programlarından mezundur. Öğretmelerin sadece %6'sı yüksek lisans mezunu iken %96'sı lisans mezundur. Düz lise mezunu sadece iki öğretmen araştırmaya katılmıştır. Öğretmenlerin iki öğretmen dışında tamamı İmam- Hatip lisesi mezundur. Öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılım durumu ise; öğretmenlerin %60,7'ı katılmışken, %39,3'ü katılmamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı alanıyla ilgili akademik dergi, kitapları ve bilimsel araştırmaları takip etmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerini ölçmeyi amaçlayan ölçekte yer alan her bir sorunun betimleyici istatistikleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. 2. Ölçekte Kullanılan Maddelerin Betimleyici İstatistikleri

	X	ss	
f32 Sözel dili (sesi) etkili biçimde kullanabilme	4,50	,596	Tam
f35 Öğrencilere rol model olabilme	4,47	,637	Tam
f33 Tutum davranışları ile öğrencilere ve çevresine örnek olabilme	4,46	,676	Tam
f37 Olumlu davranışları övme ve içsel pekiştireçleri kullanabilme	4,44	,675	Tam
f45 Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek örnekleri bulma ve öğrencilere buldurabilme	4,39	,655	Tam
f34 Bir öğretmen olarak öğrencilerle “etkili iletişim” kurabilme	4,37	,739	Tam
f211 Velilere karşı samimi ve hoşgörülü davranma	4,35	,673	Tam
f36 Beden dilini etkili biçimde kullanabilme	4,31	,582	Tam
f22 Kavramları öğrencilerin düzeyine uygun olarak açık ve anlaşılır biçimde sunabilme	4,31	,638	Tam
f52 Sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlayabilme	4,30	,662	Tam
f31 Derse başlarken öğrencinin ilgi ve dikkatini konuya çekebilme	4,290	,695	Tam
f53 Öğrencilerin konuya ilgilerini çekecek ve düşüncelerini sağlayacak biçimde farklı sorular sorabilme	4,28	,717	Tam
f44 Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma	4,24	,753	Tam

f23 Öğrencileri tanımak, ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek ve onların dünyasına girebilmek	4,16	,681	Oldukça
f41 Bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek seviyeye ulaştırabilme	4,16	,681	Oldukça
f51 Dersteki kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alabilme	4,15	,726	Oldukça
f29 Çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırabilme	4,15	,690	Oldukça
f17 Zamanı etkili ve verimli kullanabilme	4,12	,737	Oldukça
f20 Öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıklarını takip ederek muhtemel yanlış anlamaları düzeltebilme	4,12	,623	Oldukça
f30 Öğrencilerin gelişimini sağlayacak önerileri içeren dönütler verme ve başarısız öğrencilere etkin yönlendirmeler yapma	4,11	,774	Oldukça
f38 Bilgisayar ve interneti öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayacak şekilde kullanabilme	4,06	,953	Oldukça
f25 Öğrencilerden gelen geribildirimleri izleyip buna göre gerekli girişimleri yapabilme	4,05	,698	Oldukça
f27 Öğrencilerin derse karşı ilgi ve güdüsünün sürekliliğini sağlayabilme	4,04	,792	Oldukça

f24 Öğrencilere kendi kendilerine öğrenme yollarını gösterebilme/öğrenmeyi öğretebilme	4,01	,742	Oldukça
f15 Kazanımlara uygun öğretim yöntem ve tekniklerini belirleyebilme	3,98	,830	Oldukça
f18 Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıyabilme (bilişsel, duyuşsal, devinişsel vb.)	3,97	,736	Oldukça
f19 Öğretimde çalışma yaprağı, grafik, film, kavram haritası vb. görsel materyalleri kullanabilme	3,94	,869	Oldukça
f28 Öğrencileri yakından tanıyarak kişilik özellikleri ve performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olabilme	3,94	,797	Oldukça
f40 Kazanımlara uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını belirleyebilme	3,94	,780	Oldukça
f16 Öğrencilerin öğrenme stilini tanıyabilme	3,87	,804	Oldukça
f12 Derslerde programa uygun etkinlikler hazırlayıp uygulayabilme	3,86	,908	Oldukça

f21 Dersi planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurabilme	3,75	,870	Oldukça
f26 Okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklerde aktif olarak görev alma	3,74	,832	Oldukça
f43 Mesleki açıdan kendini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme (Alanıyla ilgili yeni gelişmeleri takip etme)	3,71	,954	Oldukça
f14 DKAB Öğretim Programı kitapçığından etkin biçimde yararlanabilme	3,58	,921	Oldukça
f13 Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlayabilme	3,41	1,009	Oldukça
f11 Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme	3,13	1,128	Orta

Araştırma dâhilinde kullanılan ölçeğin maddelerinin ortalama ve standart sapma değerleri tabloda sunulmuştur. Tablo incelendiğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki alanda yeterliklere sahip olmaları gereken yeterliklerinin 13'üne "tam", 23'üne "oldukça", 1'ine ise "orta" derecede sahip oldukları görülmektedir. Tabloya göre en yüksek ortalamaya sahip maddeler, "4,50 ile sözel dili (sesi) etkili biçimde kullanabilme", "4,47 ile öğrencilere rol model olabilme", "4,46 ile tutum davranışları ile öğrencilere ve çevresini örnek olabilme" maddeleri olmuştur. Bununla birlikte, katılımcı yanıtlarından en düşük ortalamayı alan ifadeler ise "3,13 ortalama ile okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek

dersleri zenginleştirme”, 3.41 ortalama ile kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlayabilme”, ve 3.13 ortalama ile okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme” ifadeleri olmuştur. Araştırmaya katılan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “sözel dili etkili biçimde kullanabilme” yeterliğinin yüksek ortalamaya sahip olması öğretmenlerini iletişimde ve ikili ilişkilerde kendilerine güvendikleri ortaya çıkmaktadır. En düşük ortalamaya sahip olan yeterliğin ise “ortalama ile okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme” yeterliğinin olması Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin dersleri okulların sınırlarının dışına çıkaramadıklarını göstermektedir.

Ölçek madde ortalamalarının skalada karşılık geldiği ifadeler, maddeler şu şekildedir:

Hiç:	1,00-1,79
Az:	1,80-2,59
Orta:	2,60-3,39
Oldukça:	3,40-4,19
Tam:	4,20-5,00

3.2. ÖĞRETMENLERİN YETERLİK DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde Din kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterliklerin ve bu yeterliklere sahip olma düzeylerinin cinsiyet, çalışma süresi, mezun olunan lise türü, mezun olunan bölüm, öğrenim durumu, hizmet içi eğitime katılma durumu, alanıyla ilgili akademik dergi ve kitapları takip etme ve alanıyla ilgili bilimsel yayınları takip etme durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine dair elde edilen bilgiler toplanmış ve değerlendirilmiştir.

3.2.1. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizleri

İlahiyat Programından ve İDKAB Öğretmenliği Bölümünden mezun İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin cinsiyete göre farklılaşmasını belirlemek üzere t-test kullanılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. 3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Analizleri

	Cinsiyeti	N	M	ss	t	p
Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	Erkek	51	3,59	,66	-2,477	,01
	Kadın	66	3,89	,65		
Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	Erkek	51	3,94	,57	-2,209	,02
	Kadın	66	4,15	,46		
Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	Erkek	51	4,22	,49	-2,165	,03
	Kadın	66	4,42	,48		
Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	Erkek	51	3,98	,63	-1,795	,07
	Kadın	66	4,17	,51		
Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	Erkek	51	4,35	,52	1,958	,054
	Kadın	66	4,16	,55		
Bütün ölçek	Erkek	51	3,96	,49	-2,197	,03
	Kadın	66	4,16	,46		

Öğretmenlerin demografik özelliklerinden cinsiyet değişkenine göre öğretmen yeterliklerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını anlamak için parametrik tekniklerden bağımsız grup t testi kullanılmıştır.

Test sonucunda öğretmenlerin yeterliklerinde cinsiyet değişkeninin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme”, “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” ve “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterliklerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,477$, $p < .05$). Erkek öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 3,59$) iken bu değer kadın öğretmenlerde “($X = 3,89$)’dur. Bu sonuç, kadın öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeyleri, erkek öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Cinsiyet değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,209$, $p < .05$). Erkek öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 3,94$) iken bu değer kadın öğretmenlerde “($X = 4,15$)’dur. Bu sonuç, kadın öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeyleri, erkek öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Cinsiyet değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,165$, $p < .05$). Erkek öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 4,22$) iken bu değer kadın öğretmenlerde “($X = 4,42$)’dur. Bu sonuç, kadın öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeyleri, erkek öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Cinsiyet değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin mesleki yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,197$, $p < .05$). Erkek öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 3,96$) iken bu değer kadın öğretmenlerde “($X = 4,16$)’dur. Bu sonuç, kadın öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeyleri, erkek öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinden yüksek

olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, kadın öğretmenlerinin yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

3.2.2. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Görev Süresi Değişkenine Göre Analizleri

İlahiyat Programından ve İDKAB Öğretmenliği Bölümünden mezun İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin görev süresi değişkenine göre farklılaşmasını belirlemek üzere t-test kullanılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tabloda sunulmuştur.

Tablo: 3. 4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Görev Süresi Değişkenine Göre Analizleri

	Görev süresi	N	M	ss	t	p
Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	5-	51	3,59	,66	-1,313	,19
	6+	66	3,89	,65		
Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	5-	51	3,94	,57	-,384	,70
	6+	66	4,15	,46		
Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	5-	51	4,22	,49	-,288	,77
	6+	66	4,42	,48		
Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	5-	51	3,98	,63	-,283	,77
	6+	66	4,17	,51		
Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	5-	51	4,35	,52	-,064	,94
	6+	66	4,16	,55		
Bütün Ölçek	5-	51	4,05	,48	-,686	,49
	6+	66	4,11	,48		

Tabloda görüldüğü üzere öğretmenlerin demografik özelliklerinden görev süresi değişkenine göre öğretmenlerin yeterliklerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını anlamak için parametrik tekniklerden bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Test sonucunda öğretmenlerin yeterliklerinde görev süresi değişkeninin tüm ölçek ve alt boyutlarda yeterliklerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.2.3. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Analizleri

İlahiyat Programından ve İDKAB Öğretmenliği Bölümünden İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin mezun olunan bölüm değişkenine göre farklılaşmasını belirlemek üzere t-test kullanılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. 5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Mezun Olunan Bölüm Değişkenine Göre Analizleri

	Mezun Olunan Bölüm	N	M	ss	t	df	p
Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	İDKAB Öğretmenliği Bölümü	68	3,64	,70	-2,399	115	,01
	İlahiyat Fakültesi Programı	49	3,93	,59			
Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	İDKAB Öğretmenliği Bölümü	68	3,97	,54	-2,237	115	,02
	İlahiyat Fakültesi Programı	49	4,18	,48			

Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	İDKAB Öğretmenliği Bölümü	68	4,22	,50	-3,074	115	,003
	İlahiyat Fakültesi Programı	49	4,49	,45			
Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	İDKAB Öğretmenliği Bölümü	68	3,98	,63	-2,410	115	,01
	İlahiyat Fakültesi Programı	49	4,24	,45			
Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	İDKAB Öğretmenliği Bölümü	68	4,16	,57	-1,907	115	,059
	İlahiyat Fakültesi Programı	49	4,36	,48			
Bütün Ölçek	İDKAB Öğretmenliği Bölümü	68	3,96	,49	-2,886		,005
	İlahiyat Fakültesi Programı	49	4,22	,43			

Yukarıda verilen tabloda görüldüğü üzere öğretmenlerin mezun olunan bölüm değişkenine göre öğretmenlerin yeterliklerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını anlamak için parametrik tekniklerden bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Test sonucunda öğretmenlerin yeterliklerinde mezun olunan bölüm değişkeninin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme”, “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve

Uygulama”, “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki”, “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” ve “Bütün Ölçek” yeterliliklerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

Mezun olunan bölüm değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,399$, $p < .05$). İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Eğitim - Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=3,64$) iken bu değer İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerde ($X=3,93$)’tür. Bu sonuç, İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerinin, İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Mezun olunan bölüm değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,237$, $p < .05$). İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=3,97$) iken İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerde ise bu değer ($X = 4,18$)’tür. Bu sonuç, İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerinin, İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Mezun olunan bölüm değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -3,074$, $p < .05$). İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=4,22$) iken İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerde ise bu ($X = 4,49$)’tür. Bu sonuç, İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerinin, İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Mezun olunan bölüm değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,410$, $p < .05$). İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Eğitim- Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=3,98$) iken bu değer İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerde ($X =4,24$)’tür. Bu sonuç, İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerinin, İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Mezun olunan bölüm değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin mesleki yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,886$, $p < .05$). İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=3,96$) iken bu değer İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerde ise ($X =4,22$)’dur. Bu sonuç, İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinin, İDKAB Öğretmenliği Bölümü öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

3.2.4. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Hizmet İçi Eğitimine Katılım Değişkenine Göre Analizleri

İlahiyat Programından ve İDKAB Öğretmenliği Bölümünden mezun İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin hizmet içi eğitim değişkenine göre farklılaşmasını belirlemek üzere t-test kullanılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. 6. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Hizmet İçi Eğitime Katılım Değişkenine Göre Analizleri

	Hizmet İçi Eğitim Katılım Durumu	N	M	ss	t	p
Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	Katıldım	71	3,72	,72	-,897	,37
	Katılmadım	46	3,83	,57		
Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	Katıldım	71	4,02	,60	-,946	,34
	Katılmadım	46	4,11	,37		
Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	Katıldım	71	4,23	,54	-2,878	,02
	Katılmadım	46	4,49	,36		
Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	Katıldım	71	4,03	,65	-1,433	,15
	Katılmadım	46	4,18	,41		
Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	Katıldım	71	4,20	,60	-1,128	,26
	Katılmadım	46	4,31	,45		

Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin hizmet içi eğitim kursuna katılım değişkenine göre öğretmenlerin yeterliklerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını anlamak için parametrik tekniklerden bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Test sonucunda öğretmenlerin yeterliklerinde hizmet içi eğitim kursuna katılım değişkeninin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterliklerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; hizmet içi eğitim kursuna katılım değişkenine göre İDKAB öğretmenlerinin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = -2,878$, $p < .05$). Diğer alt boyutlarda anlamlı fark tespit edilmemiştir. Hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 4,23$) iken hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerde ise bu değer ($X = 4,43$)’dur. Bu

sonuç, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeyleri, hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

3.2.5. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Alanla İlgili Akademik Dergi veya Kitapları Takip Etme Durumuna Göre Analizleri

İlahiyat Programından ve İDKAB Öğretmenliği Bölümünden mezun İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin alanınızla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme durumu değişkenine göre farklılaşmasını belirlemek üzere t-test kullanılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. 7. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Alanla İlgili Akademik Dergileri veya Kitapları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Analizleri

	Alanla İlgili Akademik Dergileri Takip	N	M	ss	t	p
Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	Ediyorum	59	3,97	,62	3,591	,000
	Etmiyorum	58	3,55	,65		
Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	Ediyorum	59	4,20	,50	3,156	,002
	Etmiyorum	58	3,91	,51		
Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	Ediyorum	59	4,41	,51	1,600	,112
	Etmiyorum	58	4,26	,46		
Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	Ediyorum	59	4,32	,47	4,805	,000
	Etmiyorum	58	3,85	,58		
Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi	Ediyorum	59	4,42	,53	3,814	,000

Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	Etmiyorum	58	4,06	,50		
Bütün Ölçek	Ediyorum	59	4,23	,45	3,773	,000
	Etmiyorum	58	3,91	,46		

Tabloda görüldüğü üzere öğretmenlerin alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme durumu değişkenine göre öğretmenlerin yeterliklerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını anlamak için parametrik tekniklerden bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Test sonucunda öğretmenlerin yeterliklerinde alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme durumu değişkeninin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme”, “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama”, “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme”, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” ve “Bütün Ölçek” yeterliklerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

Alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme değişkenine göre; alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,591$, $p < .05$). Alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 3,97$) iken bu değer alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerde ise ($X = 3,55$)’tür. Bu sonuç, alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme değişkenine göre alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerinin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,156$, $p < .05$). Alanla ilgili yayınları takip eden “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 4,20$) iken alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerde ise bu değer ($X = 3,91$)’tür. Bu sonuç, alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme değişkenine göre alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 4,805$, $p < .05$). Alanla ilgili yayınları takip eden “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değer (X=4,32) iken bu değer alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerde (X =3,85)’tir. Bu sonuç, alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme değişkenine göre alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,814$, $p < .05$). Alanla ilgili yayınları takip eden “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değer (X=4,42) iken alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerde ise bu değer (X =4,06)’tir. Bu sonuç, alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme değişkenine göre öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,773$, $p < .05$). Alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değer (X=4,23) iken alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerde ise bu değer (X =3,91)’dir. Bu sonuç, alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinin, Alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin mesleki yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

3.2.6. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliklerinin Alanla İlgili Bilimsel Araştırmaları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Analizleri

İlahiyat Programından ve İDKAB Öğretmenliği Bölümünden mezun İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin alanınızla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkenine göre farklılaşmasını belirlemek üzere t-test kullanılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. 8. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterliklerinin Alanla İlgili Bilimsel Araştırmaları Takip Etme Durumu Değişkenine Göre Analizleri

	Alanla İlgili	N	M	ss	t	p
	Bilimsel Araştırma Takip					
Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme	Ediyorum	61	3,89	,64	2,213	,029
	Etmiyorum	56	3,62	,68		
Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama	Ediyorum	61	4,20	,49	3,255	,001
	Etmiyorum	56	3,90	,51		
Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki	Ediyorum	61	4,42	,48	2,071	,041
	Etmiyorum	56	4,24	,49		
Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme	Ediyorum	61	4,27	,58	3,703	,000
	Etmiyorum	56	3,89	,50		
Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma	Ediyorum	61	4,39	,54	3,232	,002
	Etmiyorum	56	4,08	,51		

Bütün Ölçek	Ediyorum	61	4,20	,46	3,230	,002
	Etmiyorum	56	3,93	,46		

Tablo da görüldüğü üzere öğretmenlerin alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkenine göre öğretmenlerin yeterliklerinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını anlamak için parametrik tekniklerden bağımsız grup t testi kullanılmıştır. Test sonucunda öğretmenlerin yeterliklerinde alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkeninin tüm ölçek yeterliliklerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir.

Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenine göre alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 2,213, p < .05$). Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 3,89$) iken bu değer alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerde ise ($X = 3,62$)’dir. Bu sonuç, alanla bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Yönetebilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenine göre alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerinin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,255, p < .05$). Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 4,20$) iken bu değer alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerde ($X = 3,90$)’dir. Bu sonuç, alanla bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin “Öğrenme-Öğretme Sürecini Hazırlama ve Uygulama” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenine göre alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerinin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur

($t_{115} = 2,071$, $p < .05$). Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=4,42$) iken bu değer alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerde ($X = 4,24$)’tür. Bu sonuç, alanla bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin “Öğrencileri Tanıma, Öğrenciler ve Toplumla İlişki” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenine göre alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,703$, $p < .05$). Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=4,27$) iken bu değer alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerde ($X = 3,89$)’dur. Bu sonuç, alanla bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecini Değerlendirme ve Hedeflenen Amaçlara Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenine göre alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,232$, $p < .05$). Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X=4,39$) iken bu değer alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerde ($X = 4,08$)’dir. Bu sonuç, alanla bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma” yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Otoriteyi Sağlayarak, Öğrenciyi Etkin Kılma Ulaşılabilme” yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucu ortaya çıkarmaktadır.

Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenine göre alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden ğretmenlerinin mesleki yeterlik yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{115} = 3,230, p < .05$). Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin mesleki yeterlik yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri ($X = 4,20$) iken alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerde ise bu değer ($X = 3,93$)'tür. Bu sonuç, alanla bilimsel araştırmaları takip eden ğretmelerin mesleki yeterlik yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin mesleki yeterlik yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda İlahiyat ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programlarından mezun olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerin mesleki yeterliklerini ölçmek amacıyla ölçek uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek beş boyuttan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi öğretmenin eğitim-öğretim sürecini yönetebilmesi, ikincisi öğretmenin öğrenme-öğretme sürecini hazırlaması ve uygulayabilmesi, üçüncüsü öğretmenin öğrencileri tanınması, öğrencilerle ve toplumla ilişkisi, dördüncüsü öğretmenin eğitim-öğretim sürecini değerlendirebilmesi ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesi, beşincisi öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlaması ve öğrenciyi etkin kılabilmesi hakkındadır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenleri yeterlik düzeylerinin, cinsiyet, görev süresi, mezun olunan bölüm, mezun olunan lise türü, öğrenim durumu, alanla ilgili akademik dergi veya kitapları takip etme durumu, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumlarına göre değişip değişmediği araştırılmıştır.

Ölçeğimiz, Gaziantep ilinde 117 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmaya katılan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenleriyle ilgili veriler aşağıda sıralanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin; %43,6'sı erkeklerden, %56,4 kadınlardan oluşmaktadır. Bunların, görev süreleri 1 ile 16 yıl arasında değişmekte ve %58,1'i DKAB veya İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu iken, %41,9'u İlahiyat Programlarından mezundur. Bunların %6'sı yüksek lisans mezunu iken %96'sı lisans mezunudur. Öğretmenlerden sadece 7 tanesi yüksek lisans mezunuyken, 110 tanesi ise lisans mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %1.7'si düz lise mezunu iken, %98.3'ü ise İmam Hatip Liselerinden mezundur. Öğretmenlerin %60,7'si hizmet içi eğitime katılmışken %39,3'ü katılmamıştır. Öğretmenlerin %50.4'ü alanıyla ilgili akademik dergi ve kitapları takip ediyorken, %49.6'sı ise takip etmediklerini belirtmişlerdir. Bunların %52.1'i alanıyla ilgili

bilimsel araştırmaları takip ediyorken, %47.9'u ise alanıyla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmediklerini söylemişlerdir.

Analiz sonuçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ğretmenlerinin, eğitim ğretim sürecini yönetebilme boyutundaki yeterliklere sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu alanda en düşük yüzdeye sahip olunan yeterlik "bilgisayar ve interneti öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayacak şekilde kullanabilme" yeterliği, "en yüksek yeterlik ise "sözel dili (sesi) etkili biçimde kullanabilme" yeterliği olmuştur. Buna göre öğretmenlerin teknolojiyi daha çok eğitim - ğretim içerisine dahil etmeleri ve bu alanda kendilerini daha çok geliştirmeleri gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra sözel dili etkili kullanma becerisinin yüksek çıkmış olması Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ğretmenlerinin iletişimde ve etkileşimde iyi durumda olduklarını göstermektedir. Bu boyuttaki bütün maddeler değerlendirildiğinde öğretmenlerin en başarı ve en yeterli oldukları boyut eğitim ğretim sürecini yönetebilme boyutu olmuştur.

2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine yönelik uygulanan ölçeğin analiz sonuçlarına göre; cinsiyet, mezun olunan bölüm, alanla ilgili akademik dergi ve kitapları takip etme durumu ve alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ğretmenlerinin eğitim- ğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Görev süresi ve hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ğretmenlerinin eğitim - ğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3. Erkek ğretmenlerin eğitim-ğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değer, kadın öğretmenlerin eğitim-ğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeylerinin ilişkin ortalama değerinden daha az olduğu gözlemlenmiştir.

4. İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin eğitim-ğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeylerinin, İDKAB ğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin eğitim-ğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeylerinden yüksektir.

5. Alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin eğitim-ğretim sürecini

yönetebilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha yüksektir. Bu sonuç Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin alanlarında daha başarılı olmak için alanlarıyla ilgili yayınları takip etmeleri gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Öğretmenlerin alanlarıyla ilgili bu yayınlara daha kolay erişim sağlamaları için eğitim-öğretim sürecinde olan bütün paydaşların buna katkı sağlamaları faydalı olacaktır. Bu durum eğitimde kaliteyi ve başarıyı mutlaka arttıracaktır.

6. Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini yönetebilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha fazla çıkmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin bilimsel çalışmalara yönelmesi ve yapılmış bilimsel araştırmaları incelemeleri eğitimde kaliteyi arttıracaktır. Bu konuda MEB'in ve YÖK'ün işbirliği içerisinde bir çalışma yürütmesi ve öğretmenlerin akademik anlamda kendilerini geliştirmelerini imkanlarının sağlanması eğitim-öğretim açısından faydalı olacaktır.

7. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik boyutu diğer boyutlara göre daha düşük çıkmıştır. Bu boyuttaki en düşük yeterlik, “okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme” yeterliği olmuştur. En yüksek yüzdeye sahip olan yeterlik ise “zamanı etkili ve verimli kullanabilme” yeterliği olmuştur. Bu boyuttaki yeterlikler değerlendirildiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecini hazırlama ve uygulama noktasında kendilerini daha çok geliştirmeleri gerektiği ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin derse uygun materyal hazırlamaları ve ders öğretim kitapçığında daha etkin faydalanmaları, bu alandaki yeterlikleri açısından olumlu olacaktır. Özellikle öğretmenlerin dersi sadece okul sınırları içerisinde işlemeleri, dersin sosyal hayattan kopuk olmasına neden olabilmektedir. Din eğitimi verilirken öğrencinin çevresiyle bağlantı kurularak, çocuğun yaşamından örnekler vererek aktarmak dersin kalıcılığını arttıracaktır. Daha

önce yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir.¹²⁵ Bunun yanında öğretmenlerin dini yapıları ziyaret ettirmeleri teşvik edilmeli ve gereken her türlü maddi ve manevi destek sağlanmalıdır. Bu ziyaretlerin okul ve aileyle işbirliği içerisinde yürütülmesi öğretmenlerin kafalarındaki çekincelerin giderilmesi adına faydalı olacaktır. Alanla ilgili yapılan araştırmalar bunu destekler niteliktedir.¹²⁶

8. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine yönelik uygulanan ölçeğin analiz sonuçlarına göre; cinsiyet, mezun olunan bölüm, alanla ilgili akademik dergi ve kitapları takip etme ve alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğrenme-öğretmen sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Görev süresi ve hizmet içi eğitimine katılma durumu değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğrenme-öğretmen sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

9. Kadın öğretmelerin öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeyleri, erkek öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeylerinden yüksektir.

10. İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerı İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha az çıkmıştır.

11. Alanla ilgili yayınları takip eden öğretmelerin öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik düzeylerinden yüksektir.

Bu durumdan hareketle DKAB dersi öğretmenlerinin alanlarıyla ilgili yayınları ve bilimsel araştırmaları takip etmeleri, onlara öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama noktasında pozitif bir katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bilimsel araştırmalara ve kaynaklara ulaşmaları ve onları okumaları

¹²⁵ Daha önce yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir. Bkz. Davut Işıkdoğan, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Mezunu Öğretmenlerin Yeterlikleri*, Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara, 2006, s.216.

¹²⁶ Bu alanla ilgili daha önce yapılan araştırmalar da bu sonucu destekler niteliktedir. Bkz. Mücahit Arpacı, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlikleri: İzmir İli Örneğinde Bir Alan Araştırması*, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, s.146.

noktasında teşvik edilmesi gerekmektedir. Daha önce yapılan araştırmalar da bu sonucu destekler niteliktedir.¹²⁷

12. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, öğrencileri tanıma, öğrencilerle ve toplumla ilişki boyutunda yeterli oldukları gözlemlenmiştir. Bu boyutta en düşük yüzdeye sahip olan yeterli “okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklerde aktif olarak görev alma” yeterliği olmuştur. En yüksek yüzdeye sahip olan yeterlik ise, “velilere karşı samimi ve hoşgörülü davranma” yeterliği olmuştur. Bu boyuttaki yeterlik maddeleri incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğrencileri tanıma, onların iç dünyasına girme, onların ihtiyaçlarına cevap verme noktasında başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Ama bunun yanında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin sosyal anlamda eğitim kurumlarında etkin olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin okullardaki sosyal ve kültürel etkinliklere daha aktif katılmaları, onların okuldaki karizmaları ve popülerlikleri açısından olumlu katkı sağlayacaktır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi Öğretmenlerinin bu tür etkinliklerde pasif kalma düşüncesinin artık yok edilmesi, en az diğer branştaki öğretmenler kadar aktif ve etkili olmaları toplumun din eğitimcilerine karşı bakışını olumlu anlamda etkileyecektir. Daha önce yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir.¹²⁸

13. Cinsiyet, hizmet içi eğitime katılma durumu, mezun olunan bölüm ve alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Görev süresi ve alanla ilgili akademik dergi ve kitapları takip etme değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

14. Erkek öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri kadın öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha az olmuştur. Bu durum kadın öğretmenlerin iletişimde ve ikili ilişkilerde yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu anlamına gelebilir.

¹²⁷ Daha önce yapılan araştırmalar da bu sonucu destekler niteliktedir. Bkz. Işıkdoğan, a.g.d.t. s.216.

¹²⁸ Daha önce yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir. Bkz. Ahmet Koç. (2010). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri. *Değerler Eğitimi Dergisi.*, Rize, 8:141.

15. Hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri, hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha az olduğu tespit edilmiştir. Bu durum verilen hizmet içi eğitiminin öğrencileri tanıma ve toplumla iyi ilişkiler sağlama noktasında öğretmenlere yeteri kadar katkı sağlamadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu doğrultuda verilen hizmet içi eğitimlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve hizmet içi eğitimde yürütülen faaliyetlerin ve eğitimlerin güncel ve pratiğe dönük olması eğitim kalitesini artırma noktasında faydalı olacaktır. Bu alanla ilgili yapılan araştırmalar aynı sonucu ortaya çıkarmıştır.¹²⁹

16. İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha yüksektir.

17. Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin öğrencileri tanıma, öğrenciler ve toplumla ilişki yeterlik düzeylerinden daha yüksektir. Her alanda olduğu gibi bu alanda da bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin daha başarılı olduğu anlaşılmaktadır.

18. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, eğitim öğretim sürecini değerlendirme ve amaçlanan hedeflere ulaşma boyutunda yeterli oldukları gözlemlenmiştir. Bu boyuttaki en düşük yüzdeye sahip olan yeterlik “mesleki açıdan kendini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme (alanıyla ilgili yeni gelişmeleri takip etme)”, en yüksek yüzdeye sahip olan yeterlik ise “öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek örnekleri bulma ve öğrencilere buldurabilme” yeterliği olmuştur. Bu boyuttaki maddeler incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki açıdan kendilerini yeterli oranda geliştirmedikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca değerlendirmeye katılan öğretmenlerden sadece altı tanesinin yüksek lisans yapmış olması, bu alanda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin kendilerini geliştirme noktasında biraz pasif kaldığını

¹²⁹ Bu alanla ilgili yapılan araştırmalar aynı sonucu ortaya çıkarmıştır. Bkz. Ayhan Öz. (2014). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Gelişiminde Hizmet İçi Eğitimin Yeri (İstanbul Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, Bolu, 12(28):154.

göstermektedir. Oysa gelişen ve değişen dünyada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin de bu gelişmeye ayak uydurması gerekmektedir. Bu alanda öğretmenlerin daha çok çaba göstermeleri dinin doğru şekilde bireylere aktarılması noktasında faydalı olacaktır. Öğretmenlerin akademik anlamda kendilerini geliştirebilmeleri için YÖK'ün ve MEB'in işbirliği içerisinde çalışma yürüterek öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora yapmaları noktasında teşvik edici çalışmalar yapmaları faydalı olacaktır. Bu durum öğretmenlere, mesleki anlamda kendilerini geliştirmeleri noktasında olumlu katkı sağlayacaktır.

19. Mezun olunan bölüm, alanla ilgili akademik dergi ve kitapları takip etme durumu ve alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve amaçlanan hedeflere ulaşma yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Cinsiyet, görev süresi ve hizmet içi eğitime katılma durumu değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve amaçlanan hedeflere ulaşma yeterlik düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

20. İDKAB Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinin, İlahiyat Programı mezunu öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha düşüktür. Diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da İlahiyat Programından mezun olan öğretmenlerin İDKAB Öğretmenliği Bölümünden mezun olan öğretmenlerden daha yeterli oldukları gözlemlenmiştir.

21. Alanla ilgili yayınları takip eden eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değer alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerden daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

22. Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerin alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuç, alanla bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecini değerlendirme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

23. Alanlarıyla ilgili yayımları ve bilimsel araştırmaları takip etmek öğretmenlerin daha objektif bir değerlendirme yapmalarını sağlayacaktır. Bunun neticesinde amaçlanan hedeflere daha pratik şekilde ulaşılacaktır.

24. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma boyutunda yeterli oldukları gözlemlenmiştir. Bu boyutta en düşük yüzdeye sahip yeterlik “dersteki kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alabilme” yeterliği olmuştur. En yüksek değerlere sahip yeterliği ise “sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlayabilme” yeterliği olmuştur. Bu boyuttaki maddeler incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin sınıf içerisinde otoriteyi sağlama noktasında yeterli oldukları gözlemlenmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğrencilerin kafalarındaki sorulara cevap bulmak için sürekli öğretmenlere soru sormaları derslerde kesintiye ve konular arasında kopukluğa neden olabilmektedir. DKAB öğretmeni, öğrencilerin zihinlerini meşgul eden sorulara çözüm üretirken aynı zamanda öğrencilerin konunun dışına çıkmamalarını sağlamalıdır. Daha önce yapılan araştırmalar bunu destekler niteliktedir.¹³⁰

25. Alanla ilgili akademik dergi ve kitapları takip etme durumu ve alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme durumu değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya

¹³⁰ Daha önce yapılan araştırmalar bunu destekler niteliktedir. Bkz. Sevil Büyükalan Filiz, Süleyman Çelik, Çetin Toraman. (2018). Sınıf İçi Soru Sorma Teknikleri Ölçeği'nin (SİSSTÖ) Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Ankara, 16(2):200.

çıkarılmıştır. Cinsiyet, görev süresi, hizmet içi eğitime katılma durumu ve mezun olunan bölüm değişkenlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin eğiti -öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

26. Analiz sonuçlarına göre; alanla ilgili akademik dergileri veya kitapları takip etme değişkenine göre alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Alanla ilgili yayınları takip eden eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha yüksektir. Bu sonuç, alanla ilgili yayınları takip eden öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeylerinin, alanla ilgili yayınları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeylerinden yüksek olduğu sonucu ortaya çıkarmaktadır.

27. Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etme değişkenine göre; alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden öğretmenlerin eğitim- öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değeri alanla ilgili bilimsel araştırmaları takip etmeyen öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlayarak, öğrenciyi etkin kılma yeterlik düzeylerine ilişkin ortalama değerinden daha fazladır.

Bütün yeterlik boyutları incelendiğinde, alanlarıyla ilgili akademik yayınları ve bilimsel araştırmaları takip etmek öğretmenlerin eğitim ve öğretimin her sürecinde daha başarılı olmalarını sağlamaktadır.

28. Ölçek incelendiğinde beş yeterlik boyutu içerisinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin en yeterli oldukları boyut, “eğitim-öğretim sürecini yönetebilme boyutu olmuştur. En yetersiz oldukları boyut ise, öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulama yeterlik boyutu olmuştur. Diğer boyutlardaki yüzdeler Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterli oldukları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Öğretmenlerin öğrenme ve öğretme

sürecini hazırlama ve uygulama noktasında daha iyi olabilmeleri için onlara gerekli eğitimlerin verilmesi faydalı olacaktır.

29. ölçekte kullanılan yeterlik maddeleri incelendiğinde ise, öğretmenlerde görülen en zayıf yeterlikler “okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme”, “kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlayabilme”, “DKAB öğretim programı kitapçığından etkin biçimde yararlanabilme”, “mesleki açıdan kendini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme (alanıyla ilgili yeni gelişmeleri takip etme)”, “okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklerde aktif olarak görev alma” yeterlikleri olmuştur.

30. Öğretmenlerin yukarıda sıralanan yeterliklerde zayıf olma nedenleri araştırılmalı ve buna uygun çözümler getirilmelidir. Okul çevresindeki yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme yeterliği konusunda; okulun bulunduğu yerleşim yeri, idarenin, ailenin tutumu ve öğretmenlerin sosyo- ekonomik durumları belirleyici faktörler olmuş olabilir. Daha önce bu alanla ilgili yapılan araştırmalar bunu destekler niteliktedir.¹³¹ Öğretmenlerin kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlama noktasında yetersiz olmaları birçok nedene bağlanabilir. Bu durum öğretmenlerin materyal hazırlama ile ilgili aldıkları eğitimin pratikte yeterli olmadığı görülmektedir. Bu eksiklik hizmet başında verilecek eğitimlerle ve diğer branştaki öğretmenlerle işbirliği içinde çalışılmakla daha iyi duruma getirilebilir. Öğretmenlerin öğretim programı kitapçığından etkili biçimde yararlanabilme noktasında yetersiz kalmalarının en büyük nedeni; öğretim programın uygulama aşamasında yetersiz olduğu veya günlük hayatta karşılık görmediği tahmin edilmektedir. Bu doğrultuda hazırlanacak yeni öğretim programında öğretmenlerin ve diğer paydaşların fikirleri alınarak daha işlevsel bir öğretim programı hazırlanabilir. Öğretmenlerin mesleki açıdan kendini geliştirme noktasında yetersiz olmaları, hızla gelişen ve değişen dünya karşısında onların geri kalmalarına neden olmuştur. Öğretmenlerin çağa ayak uydurabilmeleri için sürekli kendilerini geliştirme çabası içinde olmaları gerekmektedir. Bu konuda öğretmenler teşvik edilmeleri ve akademik anlamda kendilerini geliştirebilmeleri için imkanlar sunulmalıdır. Bu alanla ilgi yapılan diğer araştırmalar da bu düşüncüyü

¹³¹ Daha önce bu alanla ilgili yapılan araştırmalar bunu destekler niteliktedir. Bkz. Arpacı, a.g.d.t., s.146.

desteklemektedir.¹³² Öğretmenlerin okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklerde aktif olarak görev almada yeterli düzeyde olmamaları, DKAB öğretmenlerin hala çağa tam olarak ayak uyduramadıklarını göstermektedir. İnsanların kafasındaki yanlış din öğretmeni profilini artık değiştirmek gerekir. DKAB öğretmenleri kendi alanlarıyla ilgili sosyal faaliyet ve etkinliklerde geri planda kalmak yerine öncü olmalı ve öğrencilere bu konuda iyi örnek olmalıdırlar. Yapılan araştırmalar bu düşüncüyü destekler niteliktedir.¹³³

31. En yüksek yeterlilikler ise, “sözel dili (sesi) etkili biçimde kullanabilme”, “öğrencilere rol model olabilme”, “tutum davranışları ile öğrencilere ve çevresini örnek olabilme”, “olumlu davranışları övme ve içsel pekiştiricileri kullanabilme”, “öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek örnekleri bulma ve öğrencilere buldurabilme” yeterlikleri olmuştur.

32. Kadın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin erkek Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine göre mesleki anlamda daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır.

33. Hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenlerin hizmet içi eğitime katılan öğretmenlere göre mesleki yeterlikte daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Bu sonuç hizmet içi eğitimlerinin içeriğini ve uygulanma şeklini tartışmalı hale getirebilir.

34. Yapılan araştırmanın sonucundan hareketle İlahiyat Programından mezun olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, İDKAB mezunu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinden daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Ölçek incelendiğinde ölçeğin beş yeterlik boyutunda da (eğitim-öğretim sürecini yönetebilme, öğrenme-öğretme sürecini hazırlama ve uygulayabilme, öğrencileri tanıma, öğrencilerle ve toplumla ilişki, eğitim-öğretim sürecini değerlendirebilme ve hedeflenen amaçlara ulaşılabilme, eğitim-öğretim sürecinde otoriteyi sağlamak ve öğrenciyi etkin kılabilme) İlahiyat Programından mezun olan öğretmenlerin mesleki anlamda daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu alanla ilgili daha önce yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir.¹³⁴

¹³² Bu alanla ilgili yapılan diğer araştırmalar da bu düşüncüyü desteklemektedir. Bkz. Koç, a.g.m. s.144.

¹³³ Yapılan araştırmalar bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Bkz. Koç, a.g.m. s.142.

¹³⁴ Bu alanla ilgili daha önce yapılan araştırmalar bu sonucu destekler niteliktedir. Bkz. Arpacı, a.g.y.t. s.148.

35. Alanıyla ilgili akademik dergi ve kitapları takip eden Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin alanıyla ilgili akademik dergi ve kitapları takip etmeyen öğretmenlere göre daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Bu sonuç bize Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin kendilerini mesleki anlamda geliştirecek yayınları takip etmeleri onların daha başarılı olmaları noktasında olumlu katkı sağladığını göstermektedir.

36. Alanıyla ilgili bilimsel araştırmaları takip eden Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, alanıyla ilgili bilimsel yayınları takip etmeyen öğretmenlere göre daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Bu sonuç bize araştıran, inceleyen, kendini mesleki anlamda geliştiren Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin mesleki anlamda çok daha başarılı olduğu sonucunu göstermektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin araştırmaları ve okumaları daha çok teşvik edilirse din eğitiminde kalitenin artması noktasında olumlu katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akgül, Mehmet, *Türkiye’de Din ve Değişimi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2002.
- Akyüz, Yahya, *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri(1848 1940)*, Doğan Basımevi, Ankara, 1978.
- Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2011.
- Altuntaş, Halil, *Yüksek İslam Enstitüleri*, 2012.
<http://halilaltuntas.com/index.php/makale/25-y%C3%BCksek-islam-enstit%C3%Bcleri>, (24.08.2016).
- Arastaman Gökhan, Yıldırım Kamil, Daşcı Elif, Ölçme ve Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.38, Denizli, ss.219-228.
- Arpacı, Mücahit, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlikleri: İzmir İli Örneğinde Bir Alan Araştırması*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.
- Atatürk Üniversitesi İslamî Bilimler Fakültesi Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği, Atatürk Ünivesitesi Basımevi, Ankara, 1971.
- Aydın, Şevki, *Din Dersi Öğretmenlerinin Pedagojik Sorunları*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri, 1996.
- Aydın, Şevki, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı*, İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı Yayınevi, Ankara, 2000.
- Aydın, Şevki, İslam Eğitim Geleneğinde Öğretmenlik, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Kayseri, 2001.
- Aydın, M. Zeki, *Din Öğretiminde Yöntemler*, Nobel Yayınevi, Ankara, 2011.
- Ayhan, Halis, İslam Tarihinde İlk Eğitim Öğretim Müesseseleri, *İslam Medeniyetler Dergisi*, İstanbul, 1973.
- Ayhan, Halis, *Türkiye’de Din Eğitimi*, Dem Yayınevi, İstanbul, 2004.

Baltacı, Ali, Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), Bitlis, 2018, ss.231-274.

Banguoğlu, Tahsin, *Kendimize Geleceğimiz*, Derya Dağıtım, İstanbul, 1984.

Batdı, Veli, *İngilizce Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme Destekli Eğitsel Eğlenceli Etkinliklerin Öğrencilerin Öz-Yeterlik Becerileri, Öz-Düzenleme Stratejileri, Üstbiliş Becerileri, Motivasyonları Ve Akademik Başarılarına Etkisi*, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Elazığ, 2013.

Bilgin, Beyza, *Türkiye’de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri*, Emel Matbaası, Ankara, 1980.

Bilgin, Beyza-Selçuk, Mualla, *Din Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri*, Akid Yayıncılık, Ankara, 1991.

Burasalioğlu, Ziya, *Eğitim Yöneticisinin Yeterlilikleri*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınevi, Ankara, 1981.

Büyükalın Filiz Sevil, Çelik Süleyman, Toraman Çetin, Sınıf İçi Soru Sorma Teknikleri Ölçeği’nin (SİSSTÖ) Geliştirilmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), Ankara, 2018, ss.197-212.

Büyüköztürk, Şener Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Gelistirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(4), Ankara, 2002, ss.470-483.

Cebeci, Suat, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2005.

Çelik, Zeynep, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Öğretmen Davranışları*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2010.

Demircioğlu, Gökhan Ölçme Değerlendirme, *Geçerlik ve Güvenirlik*, Ed. Emin Karip, Pegem A Akademi Yayınevi, Ankara, 2008, ss.51-83.

Doğan, Recai, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Tevhid-i Tedrisat Çerçevesinde Din Eğitimi-Öğretimi ve Yapılan Tartışmalar”, Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi Öğretimi İlmi Toplantısı, İzmir 4-6 Aralık 1998, Yayına Hazırlayanlar: Fahri Unan-Yücel Hacaloğlu, Türk Yurdu Yayınları, Ankara 1999.

Doğan, Recai-Altaş, Nurullah, İlköğretim ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlilik Ölçeği Üzerine Bir Ön Araştırma, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 42(1), Ankara, 2002.

Doğan Recai-Ege Remziye, *Din Eğitimi*, Grafiker Yayınevi, Ankara, 2012.

- Erbaş, Ahmet Akif, *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinden Beklenen Yeterlikler Üzerine Yeni Öğretmen Yetiştirme Modeli Bağlamında Bir Araştırma*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Rize, 2015.
- Esme, İsa vd., *İstanbul Maltepe ve Kartal ilçeleri Öğretmen Profili Araştırması*, İstanbul, 2003.
- Ev, Halit, *Türkiye'deki Yüksek Din Öğretimi Kurumları Programlarının Öğretmen Yetiştirme Bakımından Değerlendirilmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir, 1999.
- Ev, Halit, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterlilikleri Bağlamında İlahiyat Fakülteleri ve Öğretmen Yetiştirme Sistemini Yeniden Yapılandırma, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(4), Manisa, 2015, ss.83-100.
- Hıfzı Doğan, Öğrenci, Öğretmen ve Program Yönünden Türk Ortaöğretim Sisteminin Değerlendirilmesi, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1972.
- Işıkdogan, Davut, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Mezunu Öğretmenlerin Yeterlikleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2006.
- Kaymakcan, Recep, Türkiye'de Din Eğitimi Politikaları Üzerine Düşünceler, *Ekev Akademi Dergisi*, 10(27), Sakarya, 2006, ss.21-36.
- Kavak, Yüksel, *Öğretmen Yetiştirme Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*, Yükseköğretim Kurulu Yayınları, S.27, Ankara, 2007.
- Keskin, Yakup, Yeterlik açısından İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak bilgisi Bölümlerinin Değerlendirilmesi, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(3), Samsun, 2015, ss.304-315.
- Kızılabdullah, Şahin, *Dün, Bugün ve Gelecek Üçgeninde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Programları*, Ankara, 2016.
- Koçer, Hasan Ali, *Eğitim Sorunlarımız Üzerine İnceleme ve Düşünceler*, Şafak Matbaası, Ankara, 1964.
- Koç, Ahmet, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri, *Değerler Eğitimi Dergisi*, C.8, Rize, 2010, ss.107-149.
- Mardin, Şerif, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, İletişim Yayınevi, İstanbul, 1993.
- Milli Eğitim Bakanlığı, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri*, Ankara, 2008.

- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Ankara, 2017.
- Oğuzkan, Ferhan, *Eğitim Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1974.
- Okutan, Ömer, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi ve Öğretimi Öğretmeni Yetiştirme Sorunu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1980.
- Ozankaya, Özer, *Türkiye’de Laiklik: Atatürk Devrimlerinin Temeli*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1993.
- Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Ankara, 2017.
- Öcal, Mustafa, İlahiyat Fakültesi’nin Tarihiçesi, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), Bursa, 1986, ss.111-123.
- Öcal, Mustafa, Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi, *Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(7), Bursa, 1998, ss.241-268.
- Önder, Mustafa, *Eğitim Fakültelerindeki İlköğretime Yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeninin yeterlilik durumu*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 2002.
- Öz, Ayhan, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Mesleki Gelişiminde Hizmet İçi Eğitimin Yeri (İstanbul Örneği), *Değerler Eğitimi Dergisi*, C.12, Bolu, 2014, ss.121-168.
- ÖSYS, *Yükseköğretim Programları Kontenjanları Klavuzu*, 2014.
- Özden, Yüksel, *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*, Ankara, Pegem A Yayınları, 1999.
- Öztürk, Veli, *Çok Partili Dönemde Din Eğitimi Öğretimi*, Cumhuriyetin 75. Yılında Türkiye’de Din Eğitimi Öğretimi İlmi Toplantısı, İzmir 4-6 Aralık 1998, Yayına Hazırlayanlar: Fahri Unan-Yücel Hacıoğlu, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1999.
- Öztürk, Yaşar Nuri, *Allah İle Aldatmak*, Yeni Boyut Basımevi, İstanbul, 2008.
- Türk Milli Eğitim Temel Kanunu, (2014).
- Sakaoğlu, Necdet, *Osmanlıdan Günümüze Eğitim Tarihi*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003.
- Şahin Bahar, Gülleroğlu Deniz, Likert Tipi Ölçeklere Madde Seçmede Kullanılan Farklı Madde Analizi Teknikleri İle Oluşturulan Ölçeklerin

Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi, *Asya Öğretim Dergisi*, 1(2), Ankara, 2013, ss.18-28.

Şimşek, Eyüp, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri*, Atatürk Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum, 2006.

Tavşancıl, Ezel, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2002.

Tunaya, Tarık Zafer, *Türkiye’de Siyasal Partiler 1859-1952*, Arba Yayınları, İstanbul, 1995.

Turan İbrahim, Ümit Şimşek , Aslan Hasan, Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, S.30, Sakarya, 2015, ss.186-203

Ülken, Hilmi Ziya, *İlahiyat Fakültesinin Geçirdiği Safhalar*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Albümü(1949-1960), Ankara, 1961.

Üstün, Ahmet, Eğitimin Ekonomik Temelleri, *Eğitim Üzerine*, Ed. Erdal Toprakçı, Ütopya, 2007, ss.241-264.

Veli, Ertan-Hasan, Küçük, Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi Din Müesseseleri ve Din Alımleri, Türdav Basın Yayınevi, İstanbul, 1976.

Yaşar Metin, İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.36, Denizli, 2014, ss.59-75.

Yavuz, Fikri, *Din eğitimi ve Toplumumuz*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1969.

Yazıcı, Işıl, *İDKAB Öğretmenlerinin Yeterlilikleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.

Yıldız, İlhan, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi: Zorunlu Mu Kalmalı, Yoksa Seçmeli Mi Olmalı?, *Tübav Bilim Dergisi*, 2(2), Van, 2009, ss.243-256.

Yılman, Mustafa, *Öğretmenlik Mesleğinin Meseleleri*, Türkiye Milli Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992.

YÖK, *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*, Yükseköğretim Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.

Öcal, Mustafa, “Yüksek İslam Enstitüleri”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.44, 1982.

Zengin, Zeki Salih, “Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun Hazırlanmasından Sonraki İlk Dönemde Uygulanışı ve Din Eğitimi”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Adana, 5(13), 2002, ss.81-106.

Zengin, Z. Salih, *Medreseden Darülfünun’a Türkiye’de Yüksek Din Eğitimi*, Çamlıca Yayınları, İstanbul, 2011.

Resmi Gazete, *Yükseköğretim Kanunu*, 6 Kasım 1981, S:17506.

T.C. 1982 Anayasası

http://www.divinity.ankara.edu.tr/?page_id=298, (25.11.2018).

<http://ilahiyat.kilis.edu.tr/iysdosya/13.08.2017%C4%B0lahiyat%20KATALOG%20SON%20HAL%C4%B0-1.pdf>, (15.11.2018).

<https://ders.es/tez/guvenilirlik.html>, (22.08.2019).

EK**Öğretmenlere Uygulanan Anket**

Sayın Meslektaşım;

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü mezunu öğretmenler ile İlahiyat Programından mezun olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerin yeterliklerini tespit etmeyi amaçlayan bu anket çalışması iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler talep edilmektedir. İkinci kısımda ise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin yeterlikleri ölçülmektedir. Birinci ve ikinci bölümde yer alan soruları size en uygun olan seçeneğin kutucuğuna (X) işareti koyarak belirtmeniz istenmektedir.

Toplanacak bilgiler sadece araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacak olup, başka kişi ve kurumlara kesinlikle verilmeyecektir.

Katılımınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Rıdvan AKDEMİR

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İDKAB Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
e-mail:ridvanakdemir08@hotmail.com

I. BÖLÜM**KİŞİSEL BİLGİLER**

Cinsiyetiniz;

Erkek.....

Kadın.....

Görev Süreniz; (Lütfen belirtiniz)

.....

Mezun Olduğunuz Bölüm;

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü:.....

İlahiyat Programı:.....

Öğrenim Durumunuz;

Lisans:.....

Yüksek Lisans:.....

Doktora:.....

Mezun Olduğunuz Lise Türü;

İmam Hatip Lisesi.....

Düz Lise/Genel Lise.....

Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılma Durumunuz;

Katıldım.....

Katılmadım.....

Alanınızla İlgili Akademik Dergileri veya Kitapları Takip Etme Durumunuz;

Takip Ediyorum.....

Takip Etmiyorum.....

8. Alanınızla İlgili Yapılan Bilimsel Araştırmaları Takip Etme Durumunuz;

Takip Ediyorum.....

Takip etmiyorum.....

NO	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliği	Hiç	Az	Orta	Oldukça	Tam
1	Özel alan (brans) bilgisi yeterliği					
2	Öğretmenlik bilgisi (pedagojik formasyon) yeterliği					
3	Genel kültür bilgisi yeterliği					
4	Mesleki açıdan kendini geliştirme konusunda sürekli çaba gösterme					
5	Sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlayabilme					
6	Zamanı etkili ve verimli kullanabilme					
7	Sözel dili (sesi) etkili					

	biçimde kullanabilme					
8	Beden dilini etkili biçimde kullanabilme					
9	DKAB Öğretim Programı kitapçığından etkin biçimde yararlanabilme					
10	Derslerde programa uygun etkinlikler hazırlayıp uygulayabilme					
11	Kazanımlara uygun öğretim yöntem ve tekniklerini belirleyebilme					
12	Kazanımlara uygun öğretim materyalleri hazırlayabilme					
13	Öğretimde çalışma yaprağı, grafik, film, kavram haritası vb. görsel materyalleri kullanabilme					
14	Bilgisayar ve interneti öğrencilerin öğrenmesine katkı sağlayacak şekilde kullanabilme					
15	Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme					
16	Öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıyabilme					

	(bilişsel, duyuşsal, devinişsel vb.)					
17	Öğrencilerin öğrenme stilini tanıyabilme					
18	Bir öğretmen olarak öğrencilerle “etkili iletişim” kurabilme					
19	Öğrencileri tanımak, ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek ve onların dünyasına girebilmek					
20	Öğrencilerden gelen geribildirimleri izleyip buna göre gerekli girişimleri yapabilme					
21	Dersi planlamada bireysel farklılıkları göz önünde bulundurabilme					
22	Olumlu davranışları övme ve içsel pekiştireçleri kullanabilme					
23	Dersteki kesinti ve engellemeler karşısında uygun önlemler alabilme					
24	Öğrencilerin derse karşı ilgi ve güdüsünün sürekliliğini sağlayabilme					

25	Derse başlarken öğrencinin ilgi ve dikkatini konuya çekebilme					
26	Öğrencilerin öğrendiklerini yaşamlarıyla ilişkilendirecek örnekleri bulma ve öğrencilere buldurabilme					
27	Öğrencilerin konuya ilgilerini çekecek ve düşüncelerini sağlayacak biçimde farklı sorular sorabilme					
28	Öğrencilere kendi kendilerine öğrenme yollarını gösterebilme/öğrenmeyi öğretebilme					
29	Öğrencilerin gelişimini sağlayacak önerileri içeren dönütler verme ve başarısız öğrencilere etkin yönlendirmeler yapma					
30	Tutum davranışları ile öğrencilere ve çevresine örnek olabilme					
31	Öğrencilere rol model olabilme					
32	Bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek					

	seviyeye ulaştırabilme					
33	Öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıklarını takip ederek muhtemel yanlış anlamaları düzeltebilme					
34	Çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırabilme					
35	Öğrencileri yakından tanıyarak kişilik özellikleri ve performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olabilme					
36	Kavramları öğrencilerin düzeyine uygun olarak açık ve anlaşılır biçimde sunabilme					
37	Velilere karşı samimi ve hoşgörölü davranma					
38	Okuldaki sosyal ve kültürel etkinliklerde aktif olarak görev alma					
39	Öğrenci değerlendirmesinde diğere meslektaşlarıyla işbirliğı yapma					
40	Kazanımlara uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını belirleyebilme					

ÖZGEÇMİŞ

Rıdvan AKDEMİR, 1990 yılında Siirt'te doğdu. 2003 yılında Hürriyet İlköğretim okulundan, 2008 yılında Siirt Anadolu İmam Hatip Lisesinden, 2013 yılında ise Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl KPSS'de kendi alanında Türkiye beşincisi olarak öğretmenlik hayatına başladı. Halen Gaziantep Şahinbey Ortaokulu'nda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

VITAE

Rıdvan AKDEMİR was born in 1990 in Siirt. He graduated from Hürriyet Elementary School in 2003, Siirt Anatolian Imam Hatip High School in 2008, and Dicle University Faculty of Theology, Department of Religious Culture and Moral Education in 2013. KPSS in the same year began his teaching career as a fifth of Turkey in its field. She is currently working as a Religion Culture and Moral teacher at Gaziantep Şahinbey Secondary School.